МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра перекладу та слов'янської філології

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
_____Дудніков М.О.
«___» _____ 2022 р.

Реєстраційний №_____
«__»_____2022 р.

ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ ДЖ.БОЛДУЇНА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ АФРОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ «НОВОЇ ХВИЛІ»

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗАМм-17
ступінь вищої освіти другий (магістерський) рівень, спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література англійська)
Іщенко Дар'ї Іванівни
Керівник: кандидат філологічних наук, доц. Дудніков Микола Олексійович
Оцінка: Національна шкала
_____
Шкала ECTS _____ Кількість балів _____
Члени комісії:
_____ _____ (підпис) (прізвище, ініціали)
_____ _____ (підпис) (прізвище, ініціали)
_____ _____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XX СТ……...6

1.1. Жанрова своєрідність художньої публіцистики ……6

1.2. Функціональні особливості художніх публіцистичних текстів.....16

1.3. Специфіка американської художньої публіцистики XX століття……..……..2

Висновки до першого розділу……...24

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИКИ ДЖ. БОЛДУЇНА…….....26

2.1. Творчий спадок Дж. Болдуїна у сучасній літературній критиці. Сучасна літературна критика про творчій спадок Дж.Болдуїна……...……26

2.2. Жанрові модифікації публіцистики Дж. Болдуїна……...…...33

2.3. Вплив публіцистики Дж. Болдуїна на формування афроамериканської літератури «нової хвилі»: гуманістична складова…….….41

Висновки до другого розділу ……..……. 60

ВИСНОВКИ……..……63

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……..66

ВСТУП

Актуальність теми полягає у суспільному попиті на публіцистичну літературу, яка є дієвим інструментарієм у формуванні та збереженні як національної свідомості, так і національної ідентичності.

Афроамериканська публіцистика XX століття слугує певним зразком щодо вибору вектору руху в питанні свобод та прав людини, особливо, коли народ перебуває у тенетах рабства. Історичні події, що відбувалися в житті та історії афроамериканського народу знайшли своє відображення в публіцистиці славетного представника небілої раси Джеймса Болдуїна. Слід підкреслити, що ті публіцистичні змістовно-формальні надбання пройшли апробування життєвою практикою. Автор переконує нас у дієвості цього жанру, здатного глибинно вплинути на свідомість цілого континенту. Науковий матеріал, пов'язаний з публіцистикою, корисний не тільки для афроамериканців, але й для тих країн, які виборюють своє право на свободу, суверінетет та незалежність. Публіцистична творчість Дж. Болдуїна мала і має велику художньо-політичну силу, що дала його країні можливість позбавитись від ганебного расистського свавілля. Америка – країна, в якій тривалий час не вважали афроамериканців повноцінними людьми, через певний час обрала на ключові державні посади представників афроамериканського народу: Генерального секретаря ООН, Госсекретаря Сполучених штатів Америки, президента Сполучених штатів Америки. В даній роботі ми з'ясуємо, як публіцистика, зокрема творчість Дж. Болдуїна впливала на свідомість американців у їх прагненні до свободи.

Слід також зазначити, що проблема расової дискримінації та боротьби афроамериканців за свої права та свободу були чи не найголовнішою темою художньо-публіцистичних творів впродовж усіх післявоєнних років. Цей процес почав потроху послаблюватися після 1865 року, коли рабство в Сполучених штатах Америки було офіційно скасовано. Всі ті перепони, які спіткали населення впродовж їхнього життя, спонукали їх до бажання з однієї сторони стати частиною американського суспільства, а з іншої – вони мали

бажання сформувати свою спільноту. Боротьба афроамериканців за право жити вільно та відчувати себе людьми пройшла довгий етап в історії Америки. Але, тільки, в 1964 році Конгресом Сполучених Штатів був прийнятий закон про громадянські права, який забороняв будь-яку дискримінацію населення Америки.

Тема дискримінації та нерівності була для США актуальною. Недарма літературознавці визнають Дж. Болдуїна одним із найкращих афроамериканських публіцистів. У своїй публіцистиці він торкається таких важливих тем, як національна самосвідомість, становлення поглядів вихідця із гетто через призму розчарувань, помилок, надій та сподівань. Можна сказати, що твори публіциста були своєрідною зброєю проти тогочасної системи.

Дослідження данного питання у свій час було висвітлено у працях В. Здоровеги, В. Качкана, І. Михайлина, І. Геївських, С. Червоної, В. Джеймса, Б. Вінстона та ін., але, незважаючи на це, сьогодні існує потреба у дослідженні, яке б узагальнило, систематизувало існуючі дослідження письменника та політичного діяча Дж. Болждуїна, враховуючи сучасні історичні реалії.

Мета роботи: дослідити основні аспекти жанрової специфіка художньої публіцистики Джеймса Болдуїна та її вплив на афроамериканську літературу «нової хвилі».

Відповідно до мети були визначені наступні **завдання**:

а) дати загально-теоретичну характеристику художньої публіцистики у науковій літературі;

б) дослідити особливості художньої публіцистики Дж. Болдуїна;

в) визначити роль та значення художньої публіцистики Дж. Болдуїна у формуванні афроамериканської літератури «нової хвилі» в аспекті формування суспільної свідомості;

Об’єкт дослідження – художня публіцистика Дж. Болдуїна та твори афроамериканської літератури «нової хвилі»: «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити», «Кімната Джованні», «Ніхто не знає мого імені», «Наступного разу – пожежа» та «Блюз Сонні».

Предмет – особливості впливу художньої публіцистики Дж. Болдуїна на формування афроамериканської літератури «нової хвилі» та її роль у формуванні суспільної самосвідомості.

Методологічною основою роботи є літературознавчі праці з творчості Дж. Болдуїна та письменників – представників афроамериканської літератури «нової хвилі»: Л. Хенсберрі, Р. Еллісон, Т. Морріс та Дж. Болдуїна.

Д. Філд «Історичний путівник Дж. Болдуїну. Нью-Йорк», а також теоретичні праці з питань художньої публіцистики: О. Кузнєцова «Аргументація в публіцистиці», К. Покляцька «Культурна типологія публіцистичних текстів літературно–художніх видань», В. Святовець «Художня деталь у публіцистиці», Г. Калантаєвська «Історія публіцистики».

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація); психоаналітичний, біографічний, порівняно-історичний, порівняльно-типологічний, герменевтико-інтерпретаційний.

Практичне значення отриманих результатів

Матеріали та висновки магістерської роботи можуть бути використані у школі та вищому навчальному закладі при розгляді питань, які стосуються вивчення американської літератури на уроках та заняттях із зарубіжної літератури, а також на заняттях наукового гуртка, спецкурсах та спецсемінарах, присвячених творчості письменників причетних до теми визвольного руху, зокрема – афроамериканського.

Структура роботи: робота містить вступ, два розділи, висновки до розділів, висновки, список використаної літератури.

Загальний обсяг роботи – 69 сторінок, з яких основний текст складає 65 сторінок, список використаної літератури включає 48 позицій.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТ

1.1. Жанрова своєрідність художньої публіцистики

«Академічний тлумачний словник визначає термін «публіцистика», як рід літератури, який висвітлює актуальні проблеми сучасності та сукупність творів цього роду» [17, с. 571]. Публіцистичний стиль використовують у засобах масової інформації, метою яких є формування у читача власної громадської думки та поглядів на актуальні соціально-політичні ситуації. Найчастіше цей стиль використовують у сфері політики, освіти, він є важдливим при написанні промов у дебатах та виступах на телебаченні, для пропагування ідей, вчення та акцентування уваги на важливих та актуальних подіях сьогодення. До речі, цей стиль використовують як в усній, так і в письмовій формах. До публіцистичних творів письмової форми ми можемо віднести статті, нариси, фейлетони, а до усних форм: дискусії, виступи тощо.

Публіцистичному стилю притаманні такі риси: доступна мова, тобто більшість читачів розуміють про що пише автор, короткі та прості речення, заголовки, які зацікавлюють читача, емоційно-забарвлена лексика, використання різноманітних тропів: епітетів, метафор, порівнянь, гіпербол, літот, тощо. Головна умова твору у публіцистичному стилі – яскраве вираження актуальних проблем суспільства.

Мовознавці, як правило, виділяють три жанр публіцистичного стилю: а) власне публіцистичний (мова ЗМІ). Його використовують на радіо, телебаченні, на просторах мережі Інтернет, газети, журнали, тощо; б) художньо-публіцистичний стиль. До нього відносять: есе, фейлетон та нариси; в) науково-публіцистичний стиль: наукові статті, критичні огляди, тощо.

Згідно з цим поняття «художня публіцистика», стосується такого жанру літератури, який поєднує у собі художню літературу та соціально-політичну

прозу, призначенням якої є зображати значимі та актуальні питання сучасного світу.

Стрімка активізація публіцистики стала помітною у кінці ХХ століття, коли, найбільш поширеним жанром були саме нариси. З часом на перше місце виходять такі інформаційні жанри, як хроніка, замітка, інтерв'ю та репортаж.

Художня публіцистика, як жанр, має такі характеристики: по-перше, вона відображає увесь спектр суспільних відносин; по-друге, – являє собою синтез емоційного та образного, раціонального та пізнавального відображення дійсності, включаючи в себе науку та мистецтво, літературу та соціологію; по-третє, художня публіцистика містить своєрідні риси стилю: нагальність, чергування, відношення творця до висловлення, яке має продемонстроване ним відношення та такі функції, як: єдність інформаційної, що й впливає функцій), документальність і об'єктивність, з одного боку, і оцінність, виразність, емоційність і полемічність – з іншої.

Так як художньо-публіцистичний жанр є поняттям більш складним, то важливу роль у ньому відіграє не тільки зміст, але і форма. Також до уваги береться мова, образність та емоційність викладу матеріалу.

На думку літературознавця Є. Палія публіцистичний текст тяжіє як до літератури, так і до журналістики, поєднуючи у собі форми, методи та засоби, які притаманні багатьом жанрам.

Науковець Й. Лось зазначав, що головною ознакою публіцистичних творів є «не лише узагальнення фактів і їх політичне висвітлення, а й таке поєднання логіки понять з образністю мислення, яке в усій глибині розкривало б ідейний зміст, передавало високу пристрасність авторської думки та емоційно наснажувало читача» [19, с. 204]. Згідно з його поглядами можна зробити висновки, що саме образність-найважливіший елемент будь-якого публіцистичного тексту.

Аналізуючи твори художньої публіцистики, спостерігаємо, що їм притаманне відображення людської індивідуальності. Вона пов'язана з аспектами внутрішнього світу особистості, її поглядів на життя та

усвідомлене сприйняття того, що відбувається навколо. Через ці глибинні поняття публіцист виражає бачення актуальних роблем, а саме: намагається донести до читача ситуацію, як правило складну з точки зору політичної, соціальної чи суспільної думки, яка спостерігається з точки зору історичної призми вивчення життя і розвитку суспільства афроамериканської нації. Тож, до основних функцій публіцистики ми можемо віднести формування громадської думки та показати читачеві своє ставлення до проблеми суспільного устрою, позитивні та негативні зрушення у свідомості громади, через персонажів своїх творів, передати самобутність героїв через бачення проблематики тогочасного устрою суспільства, показати читачеві своє ставлення до проблеми, з метою внесення коректив щодо розуміння ситуації, яка склалась у суспільстві. Роль таких публіцистичних робіт особливо важлива в тих випадках, коли соціально-політична ситуація має глибоке історичне коріння, як, наприклад, рабство та расизм у окремих країнах. Саме твори художньої публіцистики вдало виконують цю роль. З цього приводу авторка підручника І. Михайлина пише: «Художньо-публіцистичні жанри – різновид журналістського публіцистичного роду, метою якого є вихід на перший план вражень автора» [20, с. 382]. А літературознавиця Л. Василик у своїй роботі зазначала, що до публіцистики у сучасних літературних виданнях слід відносити наступні жанри: замальовка, фейлетон, нарис, есей та памфлет. Згідно її поглядів, такий жанр, як нарис має свою своєрідність: літературознавці його вважають як публіцистичним жанром, так і жанром художньої літератури.

Замальовка – жанр художньої публіцистики, в якому автор висловлює своє враження від подій, в яких поєднується інформаційність та образність. Зазвичай – це розповідь про якусь незначну подію.

Термін «фейлетон» означає сатиричний жанр публіцистики. Він висвітлює події через комічну сутність явищ дійсності. Основним засобом вираження витупає художній образ. Авторові, який працює у цьому жанрі необхідно обов’язково вигадати негативний образ будь-якої події чи явища та

обіграти його з двох сторін – показати наскільки він є соціально шкідливим, а з другої сторони – показати усю комічність цієї ситуації. Наприклад, в українській літературі – це дуже влучно зробив О. Вишня у своїх «Усмішках». Терміни нарис та фейлетон вважаються творчою типізацією публіциста.

Назва цього жанру походить від французького слова «feuille», яке перекладається як «аркуш, листок». Згідно досліджень педагога та завідувачки кафедри гуманітарних наук університету Фіска Дж.С. Карні «Листком у свою чергу, називали додаток до газети, який зазвичай розміщався в нижній частині смуги й відділявся від іншої частини газети жирною лінією. У вітчизняній журналістиці її називали терміном «підвал». Тут розташовувалися не тільки матеріали, які нагадують по своєму типу сучасні фейлетони, але й звіти, рецензії, огляди літератури, тощо. Появу таких «підвалів» у газетах дослідники відносять до XVIII ст.» [29, с. 51]. Тобто, фейлетон у ті часи, як і в сучасному літературному процесі широко використовується як у творах публіцистики, так і в художньо-літерному процесі, так і в літературно-художній критиці так як в даному жанрі автори користуються різноманітними літературними тропами, їхня мова яскраво виражена і близька до читача, тому що розкривають більш актуальні теми та проблеми для сьогодення.

То ж фейлетон – це засіб висміювання будь-якого зла. Саме таким чином засоби масової інформації його використовували впродовж довгого періоду часу. Він виступав таким собі агітропом. В той час, коли в засобах масової інформації (ЗМІ) з'явилися такі собі «нові засновники» – люди , яких називають «грошові мішки», «олігархи», «фінансово-промислові групи», тобто усі ті, хто складає верству багатіїв, то було б дуже дивно чекати, що їхні дії будуть висміяні, тому що, саме вони представляють ось те «зло» для усього людства. Також слід акцентувати увагу, що «на фоні так би мовити різноманітних розслідувань та зливів інформації, які різні політичні сили використовували і використовують в наш час у боротьбі за «місце під сонцем», фейлетон не міг виглядати як «головний, ударний жанр». А, коли

вже настала певна стабільність в країнах, де почали вибудовуватися певні моральні орієнтири, то вже там позиції фейлетону зміцнювалися» [21, с. 75].

Зазначимо, що втрата сучасним фейлетоном колись провідних позицій на сторінках преси пояснюється й недостатньо високим рівнем кваліфікації сучасних фейлетоністів. Навіть у тих з них, хто гідно представляє нинішній фейлетон, нерідко можна виявити прикрі промахи.

Ще одним жанром художньої публіцистики є нарис. Учена О. Кузнєцова, дійшла висновку, що цей жанр можна відносити до творів публіцистичного спрямування. Він включає в себе наступні аспекти: розкриття актуальної теми, в тексті має бути присутньою якась цікава особа, завдяки нарису читач має створити в своїй уяві портрет колективу та мати уявлення про звичаї та традиції того чи іншого колективу, про який йде мова. Аналізуючи висловлювання цих дослідників, можна зробити висновок, що цей факт поєднує фейлетон, нарис та інші жанри художньої в сучасному літературному процесі. Так як їх єднає бажання публіцистів висвітлити саме ті питанн, які хвилюють суспільство в даний час, тому предметом нарису може виступати будь-який актуальний факт. Він будується на основі думки автора, який пропонує й шляхи розв’янання проблеми. О. Кузнєцова створила свою умовну «схему» нарису і згідно її структури до нього відносяться: « створення портретів героїв, зображення їх у дії, за допомогою розгорнутої мовної характеристики, використання вимислу й домислу, зображення пейзажів, інтер’єрів та екстер’єрів, наведення красномовних деталей і подробиць. Автор створює сюжет, розбудовує публіцистичний конфлікт, вдається до психологічного аналізу» [16, с. 383]. А журналістка К. Покляцька вважає, що головним критерієм віднесення нарису до властиво художніх жанрів слід віднести творчу типізацію характерів. На її думку, до основних ознак нарису відносять зображення життя автора, так як це є основною умовою, завдяки якому нарис відносять до творів художньо-публіцистичних творів. Так як оповідач і є самим автором, тому він більш тяжіє до

автобіографічного твору і по своїм параметрам протистоїть жанрам художньої літератури.

Згідно класифікації літературознавця І. Коваліва, моделюються такі сюжетні варіанти: а) просторово-часовий; б) простий сюжет; в)третій сюжет будується по жанровим законам есе, який визначається як «невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не прпретендує на вичерпне і визначальне трактування теми» [21, с. 48].

Не дивлячись на те, що головними у нарисах є аналітичне та дослідницьке спрямування, головним все ж таки є застосування художнього методу, або ще як його називають – репортажний метод. Не дивно, що у журналістиці німецьких авторів нарисові матеріали саме називають репортажами.

О. Кузнєцова також у своїх працях досліджувала жанр есею і зазначала, що «Есей – жанр, у якому вільно, не обов'язково вичерпно, але виразно індивідуально трактується певна подія, явище, проблема чи тема, а публіцистична суб'єктивність сягає апогею» [16, с. 383].

Академік М. Титаренко досліджуючи есей, як жанр художньо-публіцистичних творів, звертає увагу на те, що першим, хто почав використовувати цей термін у літературі та писати в даному жанрі був французький письменник та філософ М. де Монтень, а вже з часом есей почали широко використовувати інші, відомі усьому світові письменники: Б. Шоу, Р. Роллан, Ж.-П. Сартр, А. Камю.

Українські автори: І. Дзюба, О. Забужко, Н. Зборовська та інші у своїй творчості тяжіли до думки, що жанру есею притаманні такі стосунки критика та самого автора художнього твору. Саме тому і в українській літературі, так як і в зарубіжній літературі виникає такий собі «есеїстичний дискурс». Його широко використовують в літературі, тому що він наділений наступними якостями: має асоціативний та емоційний характер, читач відчуває відсутність часопросторових подій. Це все притаманне вільній композиції твору. Також

читач бачить, що автор має своєрідну манеру висловлювання, не притаманну іншим письменникам. Саме ці ознаки слід віднести до «есеїстичного дискурсу».

Згідно поглядів літературознавців на це питання, а саме дослідника літератури О. Неруха «до ознак есею ми можемо віднести: особистісний характер мотивації, сприйняття й висвітлення предмета зображення, що дозволяє побачити нове в знайомому; особливий спосіб репрезентації предмета мовлення за допомогою асоціативно-емоційної структурної основи; можливість виходу в загальнокультурний контекст фонових знань адресата; невимушеність потоку мовлення – вільна асоціативна композиція; підвищена модальність тексту як відбиття суб'єктивності ти чи інших авторських характеристик» [21, с. 50]. І хоча лінгвіст М. Епштейн вважав, що есей у своїй структурі не спирається на описи реальних фактів на відміну від творів художньо-публіцистичних все ж-таки, ці два жанри можна між собою поєднати.

Слід також зазначити, що в есеї поєднують філософські думки та справи сьогодення, події та факти. Головна умова – нічого в ньому не говориться «просто так», саме це й притаманне творам художньої публіцистики. Автор ретельно обирає тему, на яку слід говорити зі своєю авдиторією. Саме цим фактом, ми можемо говорити, що есей і художньо-публіцистичні тексти можна поєднувати між собою.

Порівняємо есей та нарис. Існує декілька відмінностей між двома жанрами, хоча вони в чомусь і схожі. Есей завжди, по своїй природі, висуває особистість автора на передній план, а нарис-описує саме явище, яке зацікавило автора. А схоже між ними – це те, що авторами, які працюють в жанрах есей й нарис, завжди обираються дуже виразні деталі, від якого залежить інтерес читача.

Слід також зазначити, що в сучасному світі творам притаманна документальність, що часто шкодить художності. Мабуть цей факт виникає тому, що події, які висвітлюються виявляються занадто драматичними,

сюжети мають таємниці, які передбачити неможливо. Також можна сказати, що теми беруться із цікавих художніх творів, тому необхідність в художній переробці вихідної інформації нерідко стає непотрібною.

Якщо автор дійсно талановитий, то він може наприклад, для кращого сприйняття свого нарису використати метод асоціації, тобто поєднати свою роботу з матеріалами зі свого попереднього досвіду. Дуже часто автори йдуть хибним шляхом, намагаючись написати портретний нарис, який включає в себе тільки опис його пересічних дій або переказ короткої біографії свого персонажу. Ось в цьому і виникає велика помилка. Це, звичайно дасть якесь уявлення людині про даний нарис, але, з впевненістю, дану публікацію не можна буде назвати «портретним нарисом».

Памфлет – це жанр викривального характеру, якому притаманне повне заперечення предмету чи явища. Він має специфічні риси: він синтезує в собі викривальні контексти, коли спостерігається повне заперечення предмету чи явища. Можна сказати, що йому характерні документалізм та злободенність, обрання для викриття аажливої події або видатної постаті.

Одне із основних місць серед цих жанрів посідає «жанр нарису». Він поєднує в собі репортажний, дослідницький і письменницький початку. Він не просто повідомляє факти й висновки, але й художнє узагальнення й осмислення дійсності. На відміну від аналітичних статей, у нарисах цілком доречні метафори й інші художні приймання.

Звернемося із цього погляду до термінологічного словосполучення художньо-публіцистичні жанри. Перш ніж оцінювати цей термін, з’ясовувати, наскільки він точний, ефективний, необхідно домовитися про критерії оцінки. Головний критерій – це логічна (семантична) точність терміну. Це означає, що в його дефініції є ознаки, необхідні й достатні для того, щоб відрізнити одне поняття від іншого. Також необхідно визначити наявність двох функцій: діагностичної та прогностичної.

Публіцистика й художня література – принципово різні види літератури. У них різні завдання, різна природа, різні мовні засоби й приймання, різні

модуси існування й функціонування. Художня література створює строкатий, багатобарвний світ, але це світ умовний, «fiction», як визначають його англійські й американські дослідники, правдоподібний, але не реальний; це «друга дійсність». Автор художнього твору створює цю дійсність, але не входить у неї сам безпосередньо. Він висловлює своє відношення до предмета відображення через зображуваний ним світ. Ознайомившись з цими видами літератури кожен читач може прослідкувати таку особливість: оповідачем завжди є автор твору, але він виступає більше в якості умовної фігури, дуже часто він є анонімом. Саме в цьому проявляється центральна особливість.

Проаналізувавши твори художньої публіцистики, можна прослідкувати, що для більшої виразності твору, автори використовують такі засоби як: гумор, іронія, сарказм сатира. Вони допомагають їм розкрити усю злободенність дійсності.

Для того, щоб дати більш правильне визначення даних термінів слід звернутися до академічного словника. Згідно нього, «гумор – це художній прийом у творах літератури, заснований на зображенні чого-небудь у комічному вигляді або твір літератури, що використовує цей прийом» [17, с. 65]. Іронія – це такий засіб літератури, який наділений рисами протилежного значення. Його мета – також висміяти будь-який факт чи подію. Сарказм – злісна та уїдлива насмішка. Сатира – художній прийом, заснований на різкому висміюванні недоліків або негативних явищ дійсності. Аналізуючи публіцистичні твори, спостерігаємо, що публіцистичний твір буде вдалим, якщо автор вміло скористається одним з цих художніх прийомів. В даній роботі ми будемо аналізувати твори художньої публіцистики американського письменника Дж. Болдуїна, який намагався, не дивлячись на расистські відношення до афроамериканців, показати, що кожен з них особистість складна, зі своїм багатим внутрішнім світом, мав на меті висміяти усіх тих, хто зневажливо відносився до них.

Термін художньо-публіцистичні жанри з’явився, через бажання підвищити статус публіцистики, із прихованої вистави, до художньої

літератури. В наші дні місце художньої літератури, вплив якої різко зменшився, зайняла мова засобів масової інформації. Саме вона, у тому числі і публіцистика, перебуває в центрі мовних процесів, формуючи своєрідні літературні норми, смаки, стилістичні переваги.

Відомий американський письменник Е. Хемінгуей зазначав, що «публіцистика згідно своїх естетичних якостей займає не нижчий щабель художньої літератури. Іншими словами, це література іншої природи. А в деяких відносинах вона перевершує художню літературу. Це і безпосередня розмова автора з читачем, і загострення його думки, тощо» [35, с. 87]. Тобто твори художньої публіцистики – це своєрідний діалог між читачем та автором, в якому розкриваються думки і погляди на ситуацію, яка склалася.

Слід зазначити, що термін художньо-публіцистичні жанри є не зовсім точним. Він згладжує принципову відмінність між художньою й публіцистичною мовою, іншими словами, літературою, суперечить як теорії журналістики, так і стилістичній теорії. Ми зазначаємо, що нарис, як і фейлетон, памфлет, – жанри публіцистики. Також говоримо, що можна з упевненістю поділити жанри на дві групи: наративні – нариси усіх видів і сатиричні в яку ми включимо фейлетон, памфлет, тощо.

Підсумовуючи дане питання, слід сказати, що творам художньої публіцистики необхідна зрілість суб’єкта, який ділиться з читачем своїм особистим баченням світу. Якщо за цей жанр візьметься самовпевнений невіглас, він буде приречений на поразку. Тому «для молодого журналіста необхідно використати ефективно всі можливості, які надає йому університет, маючи на увазі, що в журналістській професії не буває зайвих знань, а всі вони можуть бути асоціативно «витягнуті» з підвалів пам’яті й включені в аргументацію його позиції» [9, с. 34].

1.2. Функціональні особливості художніх публіцистичних текстів

Розвиток публіцистичного стилю невідриво пов’язаний з історією розвитку будь-якої країни. Автор-публіцист не просто висвітлюю чи конкретизує факти, пов’язані з дійсністю, автор наголошує та розкриває головні проблеми суспільства, він пояснює, демонструє і переконує, полемізує й викриває, закликає до дії, агітує та пропагує ідеї та погляди.

Публіцистичний стиль поєднує у собі риси наукового мовлення, тобто його головним завданням виступає «інтелектуальне відображення дійсності» та художнього, який має на меті емоційно відобразити ті події, які відбуваються та є актуальними. Його мета – це вдале поєднання цих двох напрямків. Як зазначав французький лінгвіст Ш. Баллі, що науковці більш тяжіють до ідей та різноманітних поглядів, а ті, хто користуються художньою мовою, ті пропагують почуття для того, щоб задовольнити своїх читачів, щоб вони відчули усе те, що автор-публіцист намагався до них донести.

Згідно раніше викладеної інформації слід зробити висновок, що головною функцією даного стилю літературознавці виділяють здійснення впливу на думку суспільства, тобто яким чином автор-публіцист переконає читача, щоб він зайняв його точку зору не тільки завдяки логічно викладеній інформації, а й аргументованим викладом та емоційним зверненням до читача. Слід зазначити, що публіцстичному стилю притаманні як риси наукового стилю, так і риси творів художньої літератури. Емотивність досягається завдяки тому, що автори-публіцисти використовують у своїх художньо-публіцистичних творах слова підкріплені експресивними значеннями та використанням різноманітних тропів, серед яких є епітети, метафори, порівняння, гіперболи, тощо.

Головна відмінність художньо-публіцистичних жанрів від інших полягає в тому, що їм притаманна художність та публіцистичність. Художність – це яскраве зображення дійсності, створення ситуації або подій, які вже відбулися або є вигаданими. Публіцистичність виражається у тому, що творам притаманна документальність, пафос та тенденційність оповідання, в

якому допускається лише домисел, а не вимисел. Також, велика увага приділяється мові, якою ці твори пишуться. Вона має бути доступною та зрозумілою для кожного читача, мати багатий синтаксис, тобто використовувати багато питальних, окличних та спонукальних речень та багатозначну образну лексику.

Мова вважається однією з головних засобів спілкування у будь-яких сферах. Вибір матеріалу залежить від того в яких цілях і де він буде використовуватися. Звідси виникають функціональні особливості, які притаманні кожному жанру. Літературознавець Й. Лось стверджує наступне: «можна зробити висновок, що це своєрідний характер мовлення, який відповідає певній сфері суспільної діяльності та співвідносній з нею формі свідомості, створений особливостями функціонування у цій сфері мовних засобів та специфічною мовленнєвою організацією, яка утворює її стилістичне забарвлення» [19, с. 146].

На думку дослідників літератури (М. Скуленко, В. Учонової, М. Черепахова та В. Качкан) в публіцистиці виділяють наступні функції: агітаційну, пропаганди, виховну, комунікативну, світоглядну, комунікативну, експресивну та естетичну.

Агітаційна функція має велике значення для творів публіцистики так як її пудгруням є висвітлення інформації стосовно подій, які відбуваються та відображають ставлення адресата до фактів дійсності.

Функція пропаганди має великий вплив на свідомість громадянина будь-якої країни та формує його свідомість.

Комунікативна функція полягає у тому, що тексти створюють не для одного індивідуального читача, а для використання його у широких масах.

Завдяки **експресивній функції** публіцист яскраво виражає свою особистість через власні почуття. Але не у всіх публіцистичних творах автори використовують цю функцію. Це в повній мірі залежить від самого автора, його сприйняття. Дана функція менш притаманна замітці, але більш типова для нарису та памфлету.

Естетична функція, на думку фахівці у галузі літератури, слугує для врахування та розвитку естетичних почуттів читача.

У публіцистичному стилі велику роль відіграє саме **функція впливу: формування громадської думки,** адже публіцист переконує, пропагує, викриває, полемізує, роз'яснює, агітує.

Літературознавці зазначають, що для творів художньої публіцистики притаманні наступні риси: лаконічність та точність викладу інформації, насиченість різноманітними засобами, мова, якою пишуть автори-публіцисти повинна бути простою та зрозумілою будь-якому читачеві, можуть бути використані терміни, використання суспільно-політичної лексики, використання притаманних даному стилю мовних кліше, експресивно-емоційний виклад матеріалу, можливе навіть поєднання публіцистичного стилю з різноманітними іншими, використання різноманітних стилістичних засобів, серед яких є риторичні питання, вигуки, повтори, тощо.

Вона вдало поєднується і з іншою – функцією **повідомлення,** так як усі автори, які працюють у цьому стилі інформують читачів про події, які є нагальними та актуальними. Слід зазначити, що саме вона притаманна будь-якому стилю і її особливість саме в публіцистичному заключається у тому, що статті інформують людей про усі аспекти їхнього життя: від політичних подій і до повсякденності.

Також творам художньої публіцистики притаманна **функція спілкування.** Вона має на меті прямий діалог між автором та його читачем за допомогою розмовно-побутового стилю. Автор-публіцист використовує настільки локанічну та зрозумілу масам мову, що дана функція допомагає читачеві легше сприйняти інформацію, яку намагається донести письменник.

Формуючи певне повідомлення публіцист намагається показати не тільки результат роздумів, але й сам процес їх формування: думки публіциста «вголос». Це виступає **своєрідною «лабораторністю» жанру**, оскільки автору-публіцисту необхідно переконати свого читача, виставивши на його розсуд не лише результат, а й сам процес пошуку істини з усіма її труднощами,

сумнівами, а й в деяких випадках і помилками. Дана особливість, а саме «лабораторність жанру», надає можливість письменнику «мислити на очах у глядача», тобто автор-публіцист розкриває події, ведучи по ним читача і в свою чергу читач робить певні висновки домислюючи чим може закінчитися або закінчиться твір. Автор завжди залишає фінал відкритим для того, щоб читач завершив його таким чином, як він бажає.

Складність публіцистичного стилю пояснюється тим, що він орієнтований, з одного боку, на повідомлення інформації (інформаційна функція), а з іншого - він передбачає вплив на аудиторію (функція впливу). Тому для нього характерне поєднання експресивності (максимальний вплив) і стандарту (для швидкості й точності передачі інформації). Це стиль газетних і журнальних статей, інтерв'ю, репортажів, а також політичних виступів, радіо- і телепередач.

Шляхи та способи подачі інформації у творах публіцистичного стилю також мають свої відмінні риси. До яких можна наприклад віднести наступне: інформація, яку автор подає читачеві на розгляд – це не просто звичайний текст, це оцінка фактів, які відбуваються, різні коментарі та роздуми над ними. Звідси виникає і функція впливу, тому що автор інтерпретує події описані у своєму творі або статті. Він ставить собі за мету не просто висвітлити їх, так як вони є актуальними, а й переконати читача виразити певне ставлення до тих чи інших подій.

Окрім того публіцистичному стилю властиві такі якості як: експресивність, полемічність та емоційність. Це дуже добре прослідковується у творах американського публіциста Дж. Болдуїна, який писав про боротьбу афроамериканців за свої права та свободу.

Ще однією відмінністю публіцистичного стилю слід назвати **актуальність**, тому що автор в основному пише про те, що викликає інтерес у суспільства посилаючись на ті віхи життя, які є важливими для аудиторії, якій він пише.

До властивостей публіцистичних творів ми з упевненістю можемо віднести «актуальність проблем сьогодення, гостроту та яскравість викладу, політичну пристрасність. Вони зумовлені соціальним призначенням – повідомляти факти, формувати громадську думку, активно впливати на розум та почуття людини» [38, с. 15].

Публіцистичність виникає тоді, коли автор-публіцист має на меті викликати занепокоєння читача для тог, щоб він співпереживав голним героям птворів художньої публіцистики, вплинути на його свідомість, сформувати відповідну реакцію та змінити його світосприйняття, дії та поведінку.

Ознайомившись з творами Дж. Болдуїна ми знаходими в них риси публіцистичного стилю: точність та актуальність подій, об'єктивний опис того, що відбувається, повноту інформації, логічність та послідовність викладу тощо. Отже публіцистичні твори Дж. Болдуїна з впевненістю можна віднести до таких, які мали широке громадське звучання, проблемність, полемічність, специфічну, присутню лише творам художньої публіцистики образність.

Публіцистичний стиль використовується авторами частіш за все в писемній формі. Дослідники виділяють наступні підстилі: газетно-публіцистичний (мова газети), агітаційний (заклик, листівки, прокламації), офіційний політико-ідеологічний (ухвали), масово-політичний (публічні виступи).

Публіцистичний жанр – це суспільно-політична література, в якій поєднується логічний, емоційно-образний способи дослідження і відображення дійсності, яким добре володів американський автор та публіцист Дж. Болдуїн не тільки Сполучених штатів Америки, але й країн Європи, так як він мав вагомий вплив на читачів, переконуючі їх в правильності своїх думок.

Завдяки томуь що Дж. Болдуїн вдало поєднує та розкриває усі функції публіцистичного стилю, мова його творів завжди лаконічна, зрозуміла та

близька читачеві, так як він намагався висловлювати свої думки таким чином, щоб його міг зрозуміти та відчути читач будь-якої верстви населення.

1.3. Специфіка американської художньої публіцистики XX століття

Художньо-публіцистичні твори XX століття допомагають спілкуватися між собою трьом комунікативним одиницям. Це розмова між населенням, соціумом та державою. В них вдало поєднуються два аспекти: вплив на читача та аудиторію, бо автор своїми творами приветає увагу до якогось певного заклику та інформативності, бо в своєму публіцистичному творі він щось нам повідомляє. Будь-який твір публіцистики по своїй природі висвітлює дуже актуальні теми та події, які не залишать читача незацікавленими. Автори в своїх творах звертаються увагу читачів на такі теми сучасності як: політичні, економічні, моральні, філософські, культурні, тощо.

Американська публіцистика XX століття розвивалася так стрімко завдяки тому, що емоційно й духовно була близька кожному читачеві та співіснувала з ними у тандемі. Головним було не кількісна наявність публіцистичних творів, а ставлення до цих публікацій читачів. Ефективність публікацій забезпечується одним фактором – довірою читача до автора та до його тексту. При таких умовах певна агітація чи навіть пропаганда буде сприйматися і підтримуватися певною частиною суспільства. Довіра до інформаційного джерела – це ключовий критерій успіху публікації.

Історія Сполучених Штатів Америки показує, що XX століття було часом бурхливого промислового піднесення. Журналістика того часу працювала під гаслом прогресивного десятиліття. В цей час в американську журналістику вривається таке поняття, як «макрейкерство». В журналах та газетах публікувалися різноманітні статті, які викривали корумповану владу. Це були твори, що торкалися найактуальніших тем того часу.

Війна у В’єтнамі призвела до протестних рухів, які спричинили нову якісну хвилю публицистичних творів, що породило такий напрям у журналістиці, як «нова журналістика», вона набула назви «гонзо-

журналістикиа» (англ. gonzo – божевільний, навіжений): сарказм, перебільшення, абсценна лексика, яка додає певної агресивності публіцистичним текстам. Яскравим представником даної течії був Хантер Томпсон. Жанр «гонзо» був наближений до художньої прози.

Надзвичайно популярними були радіозвернення Ф. Рузвельта «У камелька». Довірливі щирі бесіди з цією обдарованою людиною, здатною налагодити діалог з цілою країно, формували громадянську позицію населення. Звертаючись до народу, він говорив про плани країни на неділю, ділився своїми економічними стратегіями, маючи на меті надати робочі місця американцям. Невипадково американці чотири рази обирали його Презеденетом країни.

В той самий період в літературі Америки з'являється Дж. Болдуїн, який пише про тяжку ситуацію, в яку попали афроамериканці, тому він, як і Ф. Рузвельт, також хоче вибудувати діалог із країною, щоб змінити політику країни, правителі якої не звертають уваги на расистські прояви у суспільстві. Автор у своїх творах пише про проблеми сегрегації (диференціація людей за расовою ознакою).

Також в американській публіцистиці XX століття виникає такий термін, як «Американська мрія». Вона вважалася основною частиною соціального та політичного життя США. «Мрія» мала великий вплив на формування характеру американців та визначила відносини Сполучених Штатів з усім світом. Громадські політичні діячі зверталися до цього питання, і саме воно знайшло своє місце серед суспільства Америки. Впродовж десятиліть було написано безліч творів, які взяли її за основу: це і Т. Драйзер зі своєю «Американською трагедією», і Ф. Фіцджеральд «Великий Гетсбі», і Х. Селбі «Реквієм по мрії», тощо. В творах описувалося ставлення суспільства до героїв, до їхніх мрій та сподівань і вони були на той час нездійсненними.

Вагомий вплив на розвиток публіцистики XX століття мали газети та журнали. Безліч письменників увійшли у літературу саме з журналістики (У. Уітмен, М. Твен, Дж. Стейнбек і, безумовно, Дж. Болдуїн, який теж зробив

великий внесок у розвиток та становлення американської літератури XX століття).

Для публіцистики характерні такі якості: напруження пристрастей та дій, надривність, різкість контрастів. Герої цих творів – страждаючі особистості, які не здаються під впливом соціуму і завжди йдуть до своєї мети, показуючи світові, який він несправедливий стосовно їх. Саме такими є і персонажі творів Дж. Болдуїна.

Американська публіцистика XX століття формувалася в своєрідних умовах. На початку XX століття американська культура мала значні відмінності порівняно з літературою Західної Європи, а особливо Великої Британії. Так як економіка країни мала аграрний характер, переважна частина періодичних видань була спрямована саме на тогочасного читача. Історія періодики Сполучених Штатів Америки мала вплив на розвиток публіцистичного жанру.

Окрім того, великий вплив створення публіцистичних творів мав і регіональний характер, який був зумовлений устроєм Америки, через те, що держава складається з 50 штатів, яі мають свої особливості не схожі одна на одну. Для мешканців великих міст цікавими були події, які стосувалися політичного життя Америки, в той час, як жителів маленьких міст та сіл, більш цікавилися питаннями місцевого значення. Наприклад, столична періодика публікувала звіти про дебати в Конгерсі, в той же час, провінційні – просто коротко та обмежено давала інформацію про ті ж події, більше приділяючи уваги місцевим новинам.

Не менш важливу роль в розвитку публіцистичного жанру відгравали столичні та провінційні кореспонденти. Вони розвивали публіцистичний жанр, збагачуючи його темами, які розкривали актуальні та нагальні проблеми тогочасного американського суспільства. Завдяки цьому, періодичні видання досягли приголомшливого успіху серед населення країни.

Висновки до першого розділу

Художня публіцистика – це жанр літератури, який поєднує у собі художню літературу та соціально-політичну прозу, призначення якої зображати значимі та актуальні питання сучасного світу.

Жанр публіцистики є дієвим інструментарієм у формуванні та збереженні національної свідомості, тому тема дослідження «художньо-публіцистичних творів» є актуальною. Дослідження афроамериканської публіцистики XX століття доводить, що цей жанр набув своєї актуальності завдяки тому, що висвітлював повсякденні питання, які підкріплювалися подіями життя та побуту суспільства.

Актуальними темами виступають боротьба за права та свободи суспільства, які спостерігаються з точки зору історичної призми вивчення життя та розвитку афроамериканської нації, яка мала своєрідну історію розвитку у Сполучених Штатах Америки (від раба до вільного громадянина).

Публіцистичний стиль використовувався у сфері політики, освіти, він є важдливим при написанні промов у дебатах та виступах на телебаченні, для пропагування ідей, вчення та акцентування уваги на важливих та актуальних подіях сьогодення. Цей стиль використовують як в усній, так і в письмовій формах. До публіцистичних творів письмової форми ми можемо віднести статті, нариси, фейлетони, а до усних форм: дискусії, виступи тощо.

Публіцистичному стилю притаманні такі риси: доступна мова, тобто більшість читачів розуміють про що пише автор, короткі та прості речення, заголовки, які зацікавлюють читача, емоційно-забарвлена лексика, використання різноманітних тропів: епітетів, метафор, порівнянь, гіпербол, літот, тощо. Головна умова твору у публіцистичному стилі – яскраве вираження актуальних проблем суспільства.

У роботі ми дослідили такі функції публіцистики: агітаційну, пропаганди, виховну, комунікативну, світоглядну, комунікативну, експресивну та естетичну.

В американській публіцистиці XX століття виникає такий термін як «Американська мрія». Вона вважалася основною частиною соціального та політичного життя Сполучених Штатів Америки. «Мрія» мала великий вплив на формування характеру американців та визначила відносини Сполучених Штатів з усім світом. Громадські політичні діячі зверталися до цього питання, і саме воно знайшло своє місце серед суспільства Америки.

Америка, як країна, досягла прогресивного результату завдяки впливу руху під керівництвом Мартіна Лютера Кінга та публіцистики саме Дж. Болдуїна. Завдяки боротьбі населення за свої права та свободи їх почали поважати та згодом на ключові державні посади Сполучених Штатів Америки були обрані представники саме афроамериканського народу: Генеральний секретар ООН, Держсекретар та президент Сполучених штатів Америки.

Американська публіцистика XX століття формувалася в своєрідних умовах. На початку XX століття американська культура мала значну різницю з літературою Західної Європи, а особливо Великої Британії. Так як економіка країни мала аграрний характер, переважна частина періодичних видань була спрямована саме на тогочасного читача. Історія періодики Сполучених Штатів Америки мала вплив на розвиток публіцистичного жанру.

Афроамериканські публіцисти: Т. Моррісон, Р. Еллісон, Р. Райт та Дж. Болдуїн та інші в своїй публіцистиці торкалися таких тем як: питання расової та національної самосвідомості, становлення поглядів вихідця із гетто, його розчарувань, помилок, надій та навіть сподівань.

Слід зазначити, що поруч з іншими авторами, саме твори Дж. Болдуїна були своєрідною зброєю проти тогочасної системи. Він звертався до проблеми «расової дискримінації» в усіх аспектах життя американської спільноти: політичного, економічного, соціального, культурного та морального. Всі вони висвітлювалися у творах визначних американських письменників.

РОЗДІЛ 2.
ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИКИ ДЖ. БОЛДУЇНА

2.1. Сучасна літературна критика про творчій спадок Дж. Болдуїна

Творчий спадок славетного американського романіста, публіциста, драматурга, педагога та борця за права людини Дж. Болдуїна має велике значення для сьогодення. Його природна обдарованість щодо відчуття слова та розуміння людської душі проявляється в роздумах про важливі соціально-політичні, історичні закономірності та гуманістичні тенденції, про які він так натхненно і щиро заявляє у своїх публіцистичних працях.

Знайомство з його публіцистикою дає нам право стверджувати про її актуальність як з боку художніх особливостей, так і з точки зору змістовної складової, яка допомагає краще зрозуміти сьогоднішні бурхливі часи й знайти поради, стосовно виходу зі складних життєвих обставин, пов'язаних з певним політичним устроєм країни та її внутрішніми та зовнішніми конфліктами.

Думка, що акомулюється в свідомості його читача після прочитання твору пробуджує критичне ставлення до норм суспільного порядку.

Усі твори, що зазначаються доробком Дж. Болдуїна співзвучні з реаліями сьогодення. Теми, які він висвітлює в своїх творах завжди були і будуть актуальними.

Літературознавці Дж. Кемпбел, С. Діккель вважали Дж. Болдуїна тим письменником нового часу, який пропускав усі проблеми тогочасного суспільства через себе та невпинно боровся за те, щоб усі мали однакові права не залежно від того де і ким ти народився.

Існує велика кількість статей та публіцистичних творів присвячених творчості Дж. Болдуїна, до яких зверталися, аналізувалися та бралися за основу статей та робіт цілим рядом дослідників з різних країн. Письменник Р. Райт написав свій роман «Довгий сон» під впливом творчості Дж. Болдуїна. В цьому романі дії відбуваються у маленькому містечку, в якому населення поділено на «білих» та «чорних». Автор показує як американці співіснують в

одному світі з афромериканцями. Романі порушується проблема расизму. Для того щоб існувати у цьому світі головний герой вимушений переїхати до іншої країни, що свого часу також зробив Дж. Болдуїн.

Американський журналіст М. Трейн у своїй статті «Афроамериканське століття: як чорношкірі американці сформували нашу країну» зазначав, що «той, кого він усвідомлює, той до кого він прагне – Дж. Болдуїн». Відповідно до цього, М. Трейн зазначає, що « Дж. Болдуїн вихваляється розкішною, лабіринтовою пунктуацією. Лінії в його публіцистиці чисті, прості, витончені» [40, с. 15]. Дж. Болдуїн намагався переконати усіх, хто наділений владою, про необхідність відміни сегрегації, адже саме закон про сегрегацію підтримував поділ людей за кольором шкіри, віросповіданням, але ж усі люди від народження однакові, не дивлячись на те, що всі різні, що не дає право відділяти людину від соціуму.

М. Трейн ставить у статті питання: «Чи погано хотіти бути схожим на Болдуїна?» – і разом з тим дає чітку зрозумілу відповідь: «Коли хочеш бути великим, чому б не наслідувати найбільших?». Відповідно до цього ми можемо зробити висновок, що Дж. Болдуїн – це той письменник, на творчість якого спираються не тільки письменники, а й журналісти, адже вона є повчальною, змістовною і конструктивною.

Українська журналістка Л. Василик у своїй роботі «Світоглядна публіцистика сучасних літературно-художніх видань: концептосфера національної ідентичності» пише, що «зміна суспільно-політичної ситуації в Сполучених Штатах Америки знову загострила інтерес до творчості Дж. Болдуїна 1950–1960-х років, відзначених радикалізацією американського суспільства, загостренням боротьби за цивільні права, спалахами насильства й зростаючою консолідацією суспільства навколо демократичних ідеалів» [9, с. 75].

Журналістка також робила посилання на те, що Дж. Болдуїн був не тільки видатним письменником своєї епохи, але й активним політичним діячем у сфері боротьби за права людей. Завдяки його спробам домогтися

«політичної справедливості» для афроамериканського населення США його твори ставали популярними, завдяки тому, що автор намагався висвітлити на сторінках своїх художньо-публіцистичних творів усе те, що відбувалося тоді в середині держави. До причин того, що твори Дж. Болдуїна ставали більш популярними та такими, що читала широка маса населення слід віднести наступні:

По-перше, Дж. Болдуїн мав широкий спектр літературної освіти: прозаїк, публіцист, драматург. Твори стали благодатним підґрунтям для комунікації з широкими суспільними колами. Його ім'я було на вустах у мільйонів громадян Америки, про нього знали в Європі, його художньо-публіцистичні твори викликали інтерес адже для багатьох людей вони були певним дороговказом.

По-друге, він не підходив до проблем расизму однобоко. Тобто Дж. Болдуїн не просто засуджував расову дискримінацію, а розкривав причини її існування, і ці причини були не тільки в площині протистояння «білий-чорний», а й у тому, що багато темношкірих людей не були здатні отримати статус громадян Америки з причини моральної деградації афроамериканців, які пережили психологічну травму, тривалий час перебуваючи в тенетах рабовласницької системи. Саме в публіцистичних творах він вів діалог зі своїм темношкірим народом, поступово налаштовуючи його до зміни рабської свідомості, яка гальмувала моральний та економічний розвиток афроамериканців і не давала можливості інтегруватися в багатовекторний американський простір.

По-третє, він закликав своїх співвітчизників до освіти, здорового способу життя, занурення у культуру світового простору, щоб змінити ситуацію на краще у стосунках з білими людьми. І тоді Америка зможе визнати в колишніх рабах гідних громадян великої країни.

У зв'язку з викладеною вище інформацією, ми можемо зробити висновок, що Дж. Болдуїн став прикладом того, яким має бути борець і яким має бути приклад для наслідування.

В той час різні протестні рухи тоді злилися в потужний потік: американське студентство очолило антивоєнні маніфестації по всій країні, боротьба чорношкірих американців за свої права досягла апогею, рух жінок, що вимагали реальної рівноправності із чоловіками, все це сплелося в нову хвилю фемінізму, при цьому окремо виділилася радикальна група афроамериканських американок, які відчували на собі утиск з боку чоловіків, бо жінки в той час були безправними. Вони затверджували власний порядок денний, що не збігався з вимогами білих жінок. Не витримали принижень і дискримінації з боку патріархального суспільства й сексуальні меншини, збунтувавшись проти свавілля поліції в так званих Стоунвольських бунтах. Суспільство активно вимагало змін, і Дж. Болдуїн був серед тих, хто боровся за іншу Америку, у якій не буде місця расизму й будь-яким формам дискримінації. Він говорив від імені всіх пригноблених і тих, хто підпадав під дискримінацію. Громадський діяч зазначав, що свободу не можна дати будь-кому. Її може отримати той, хто бажає жити вільним і брати відповідальність за свої вчинки перед собою, родиною і навіть державою. Публіцист, звертаючись до населення Америки, майже аксіоматично наголошував на тому, що кожна людина вільна і ніхто немає права забирати в неї цю свободу і кожна людина вільна по-своєму на стільки, на скільки вона себе такою відчуває і, наскільки вона такою хоче бути.

Таким чином, професійний голос Дж. Болдуїна став рушійною силою за боротьби з расовою дискримінацією та буть якою незаконною діяльністю держави як до чорних, так і до білих людей.

Слід зазначити, що письменницької популярності Дж. Болдуїн досяг у Франції, оскільки тогочасна влада не давала йому можливості працювати на Батьківщині, в країні, яку він дуже любив і завжди говорив: «Я – Американець». Відбувалося це тому, що він був афроамериканцем і підпадав під нищівну критику «темношкірого» населення Америки. Він був змушений покинути країну у пошуках кращого життя, де не буде утисків його громадянських прав та свобод.

Реакцією на ці страшні факти стала в п'єса «Блюз для містера Чарлі», де письменник створює образ південного американського містечка, розділеного на дві частини за расовою ознакою, де все пронизано ненавистю. Він вражений ростом агресії по обидва боки, коли «біла населення» Америки й «чорношкіре населення» Америки в трагічному протистоянні відкидають можливість спільного й плідного співробітництва на благо країни. До того ж він доходить до висновку, що колір шкіри є як расовою, так і соціальною характеристикою: афроамериканці в абсолютній більшості в ті роки стояли на нижчих соціальних сходинах. Дж. Болдуїн певен, що так звана «афроамериканська проблема» – це питання виживання американського суспільства: не розв'язавши її, країна не зможе рухатися вперед.

Афроамериканська проблема була основною в тогочасному суспільстві Сполучених Штатів Америки. Це був важкий період в історії. Згідно поглядів дослідника творчості Дж. Болдуїна Дж. Полсвейта – це був період в історії США, коли вбивства політичних діячів ставали звичною буденністю. Ці події демонструють читачам, що в американському суспільстві є серйозні проблеми. До жертв даних подій слід віднести наступних діячів: Х. Малкольма, Президента США Д. Кеннеді і його брата (Р. Кеннеді), що балотувався на цей пост у 1968 році.

В цей час сталося й вбивство борця за права та свободи афроамериканців лауреата Нобелівської премії світу, борця за права людей М. Л. Кінга. Це й стало причиою того, що в гетто спалахнули повстання афроамериканців США. Воно отримало назву «негритянська революція», яка настільки налякала американську владу, що в 1964 році, незважаючи на лютий опір консерваторів, особливо расистів Півдня США, був прийнятий «Закон про цивільні права», спрямований проти всіх форм дискримінації й гарантуючий рівні права всіх громадян країни. У тому, що цей закон був прийнятий, завдяки зусиллям Дж. Болдуїна, чиї публічні виступи, телевізійні інтерв'ю й книги вплинули на погляди та настрої американців.

Однак, пігментація шкіри ще довгий час продовжувала залишатися дуже серйозним соціальним маркером. Саме тому Дж. Болдуїн не припиняє звертатися до проблеми расизму, багато в чому переглядаючи свої колишні позиції. Для нього расизм тепер ототожнювався із кризою всієї американської системи, коли на початку 1960-х років з особою силою виявилися її вади. Він бачить, що колір шкіри як і раніше визначає соціальні взаємини і є політично значимим. Суспільство залишається розколотим.

«Особливу популярність у середовищі афроамериканців мало гасло «Чорне – це прекрасно», воно стосувалося радикальних кіл темношкірих інтелектуалів, і повинно було сприяти росту етнічної самосвідомості афроамериканців.

«Зі свого боку, Дж. Болдуїн переконаний у необхідності пошуку шляхів до світного співіснування білих і афроамериканських американців. Більш слушне майбутнє можливе тільки, якщо обидві сторони перестануть бачити ворога один в одному. Відкинутість і безправ'я одних народжує почуття неповноцінності й провини в інших» [13, с. 87]. Дана цитата влучно демонструє погляди Дж. Болдуїна, які він намагався втілити в життя не тільки через політичні промови, але й через свої художньо-публіцистичні твори.

Не випадково таке місце в публіцистиці й романах Дж. Болдуїна цього періоду займає соціальна складова, що пояснює проблеми афроамериканців. Теми ворожого оточення, самітності й розпачу, породженого відчуттям неможливості що-небудь змінити в положенні афроамериканців, займають істотне місце в його коментарях до Америки 1960-х років. За кольором шкіри в людині не бачать людське, і письменник, чия творчість перейнята потужним ліричним началом. виступає проти так званої біологічної «боротьби рас», коли із усього комплексу людських відносин виділяється тільки расовий компонент.

Саме в п'єсі «Блюз для містера Чарлі» Дж. Болдуїн показує, що тільки любов і прагнення до взаєморозуміння можуть допомогти подолати негативні стереотипи в сприйнятті один одного, ненависть, і розпач. Під впливом любові

до молодої, але цільної дівчини Дж.Р. Генрі робить перші кроки, вчиться жити в гармонії із собою, своєю совістю, забувши про сторіччя расової ненависті, яка отруює атмосферу американського суспільства.

Письменник намагається знайти новий, раніше не бачений шлях до іншої Америки, де немає місця расовій ворожнечі й насильству, яке письменник відкидає як спосіб розв'язку расової проблеми. Він попереджає про небезпеку втрати. Спадщина людяності Дж. Болдуїна, в яку він вірить, затверджуючи, що насильство руйнує особистість, принижуючи людську гідність. Саме тому автор наполягав на тому, що людина може бути вільною тільки тоді, коли вона має вибір, а в тому випадку, коли вона обмежена у цьому праві, вона перетворюється на «безлику тварину».

У період гострого конфлікту між суспільством і особистістю письменник усією своєю творчістю бореться за розкріпачення свідомості, наполягаючи на моральній самосвідомості людини, оскільки певен, що духовна незалежність можлива тільки у вільної людини. А він повинен з'явитися в результаті зусиль усіх жителів Америки незалежно від кольору шкіри, релігійних поглядів і гендера. Але це складний і довгий процес, на якому можливі зльоти й падіння. Він вимагає величезних зусиль із боку кожного члена суспільства, які не повинні піддаватися ілюзіям закінчення шляху й досягнення шуканої мети.

І саме ці питання знову стають актуальним для сучасної Америки і саме тому, публіцистичні твори Дж. Болдуїна знову й знову з'являються на сторінках американських газет.

На жаль, у сучасній Америці з'являється відголосок подій, які все більше і більше викликають явні асоціації з бурхливими подіями часів «афроамериканської революції». Наприклад: расистські висловлення Президента Сполучених штатів Америки Д. Трампа, посилення неоконсервативних тенденцій, дії поліції, у результаті яких гинуть чорні підлітки, сховані форми дискримінації змушують звертатися до творчості

провідних суспільних діячів 1950–1960-х років, в яких письменник Дж. Болдуїн займав особливе місце.

Журналіст І. Михайлин зазначив, що публіцистичні твори Дж. Болдуїна «завдяки своїй незвичайній щирості, так і потужній риториці, заснованій на традиціях афроамериканских проповідей з їхнім обов'язковим «call and response» (питально-відповідна структура), націлене на пряме залучення слухачів» [21, с. 43]. Він був певен, що чим більша маса читачів сприймає твір настільки близько наскільки це можливо, співпереживає головним героям, проживає життя персонажа, як власне, тільки тоді літературна спадщина буде існувати, стільки скільки про неї говорять. Отже, стало очевидно, що його літературна спадщина не пішла в минуле, оскільки для нього завжди було важливо підкреслити, що людина не одномірна істота, тож ми, як читачі та дослідники творчості автора, не зводимо до простих опозицій «білий» та «чорний». Він був не тільки свідком свого часу, але й провидцем, що зумів заглянути в майбутнє, і саме тому в останнє десятиліття його життя, відзначене поглибленням його поглядів, він пізнав нерозуміння й незаслужену критику не тільки з боку консервативних кіл, але навіть із боку колег, які виявилися не в змозі прийняти його відкриту позицію стосовно своєї країни. А через п'ятдесят років, він так само актуальний, як і в роки «афроамериканської революції».

2.2. Жанрові модифікації публіцистики Дж. Болдуїна

У 40–80-ті роки XX століття публіцистика Дж. Болдуїна публікувалася переважно в періодиці й складала невеликий список, у який увійшли такі твори: «Замітки рідного сина»(1955), «Ніхто не знає мого імені. Нові замітки рідного сина» (1961), «Наступного разу – пожежа» (1963), «Нічого особистого» (1964), «Імені його не буде на площі (1972), «Диявол завжди знайде собі роботу» (1976), «Впевненість у невидимому» (1985), які принесли йому заслужену славу одного із кращих американських публіцистів.

Неабиякий письменницький талант Дж. Болдуїна, що поєднався із щирістю, чесністю, совісністю його власника й величезним життєвим досвідом вихідця з Гарлема, мав вплив на суспільну свідомість Америки 1960–1980-х років, підкреслив своє ставлення до расової дискримінації, боротьби за права та свободу. Дж. Болдуїн не тільки дав пророчі слова своєму колу читачів: «Завтра – пожежа!», але й бачив альтернативу – відмова від протистояння, роз'єднання й ізоляції рас, націй як усередині країни, так і в усьому світі, необхідність вчитися жити разом, «вчитися один у одного», «перейнятися досвідом один одного», «стати єдиним цілим».

Творчість Дж. Болдуїна, в якій він закликав до шанобливого відношення в суспільстві, не дивлячись на стать чи колір шкіри, з епічною поемою Г. Лонгфелло «Пісня про Гайавату», яка пронизана ідеями єдності та братерства між різними націями, расами та соціальними групами. Г. Лонгфело як і Дж. Болдуїн своїми творами пропонують суспільству «викурити люльку згоди», тобто помиритися між собою та укласти мир, з тими, хто тебе оточує, не дивлячись на той факт, що всі люди різні.

Свої думки та погляди стосовно даної проблеми, Дж. Болдуїн виражав у жанрі есе. Публіцист говорив: «Я люблю Америку більш, ніж будь-яку іншу країну, і саме тому я наполягаю на своєму праві постійно її критикувати». Саме цю фразу у 1955 році Дж. Болдуїн написав у своєму есе «Записки сина Америки». Цей твір розповідає про афроамериканця з Гарлема, його бідне життя в 1930–1940-х роках та бунт в гетто. У зв'язку з викладеною інформацією, слід провести паралель між головним героєм та автором твору. Дитинство Дж. Болдуїна також пройшло в гетто. Його гордий вітчим, як і вітчим головного героя твору «Записки сина Америки» обрав для себе життєву позицію без спілкування з американцями. В даному творі він чітко демонструє свою позицію стосовно утисків афроамериканського населення.

Есе Дж. Болдуїна – особистісне, автобіографічне. Для нього характерні граничне самовираження автора, що висловлює свою власну, особисту точку зору (результат досвіду й міркувань) по цікавих для суспільства питаннях,

особистісне бачення світу, автобіографізм, щира інтонація. Тому слід вважати найхарактернішими рисами стилю Болдуїна є амбівалентність, подвійність та багатозначність, запозичені ним у народної пісні й мові, що й проявляються у його творчості надзвичайно різноманітно.

Таким чином, Дж. Болдуїн був унікальним і пророчим голосом в літературі Сполучених Штатів Америки. Його провокаційні есе зробили його голосом епохи боротьби за громадянські права афроамериканського суспільства Америки, тому в кінці XX століття під редакцією лауреатки Нобелівської премії Т. Моррісон було випущено повну колекцію документальної літератури Дж. Болдуїна, яка коли-небудь публікувалася під назвою «Бібліотека зібраних нарисів Америки».

До його найвідоміших есеїв відносять «Гарлемське гетто», «Роман протесту всіх», «Багато тисяч зниклих», «Чужий у селі», тому що в них публіцист озвучував актуальні питання того часу до яких відносять: питання раси, демократії та американської ідентичності з дотепністю притаманною йому.

Його «Записки рідного сина» та «Ніхто не знає імені мого» утвердили його як найважливішого інтелектуального голосу свого часу, бо він зміг у своїх творах поєднати особисте, літературне та політичне. Він зазначав, що: «Людина пише – лише з одного – із власного досвіду». «Усе залежить від того, наскільки, невблаганно хтось витягує з цього досвіду останню краплю: солодку чи гірку, яку він може дати». Знайомлячись з творчістю публіциста ми бачимо, що з незвичайним красномовством він виправдовував своє життєве кредо: «Я хочу бути чесною людиною та хорошим письменником». Немає жодного твору автора, в якому б він не виголошував своєї позиції щодо несправедливості оточуючих один до одного, щодо сегрегації суспільства, тобто фактичного виокремлення в межах суспільства груп людей, які відрізняються за расою, кольором шкіри, статтю та різними іншими ознаками. Він вважав, що люди повинні співіснувати у злагоді та мирі. Ця думка письменника перегукується з рядками Біблії, яку він брав за основу, як

власного життя так і власних творів, в яких Болдуїн поєднує гіркі контрасти й парадокси «механічної» цивілізації, залитої сонцем в'язниці «американської мрії», бачить дійсність складної, суперечливої, взаємозалежної. Він нічого не спрощує, безстрашно зіставляє світло й тьму, життя й смерть, добро й зло, любов і ненависть, Бога й диявола, небеса й пекло, минуле й сьогодення, минуле й майбутнє

Не зважаючи на негатив, який панував в той час в країні, він не ділив життя на «біле та чорне», «на літо й зиму», «холоднечу і пекельне полум'я», «на Північ і Південь», «на тих, хто народився в гето» та так званих «вільних американців». Всі ці паралелі можна прослідкувати і в біблійних творах.

Іноді антоніми, які переважають у лексиці Дж. Болдуїна, означають «альтернативу, виражають кричущі контрасти в соціальних умовах білих і афроамериканських американців, між станом самообману, духовної сліпоти й зрілості, любов'ю людською й любов'ю Бога» [3, с. 61]. Але найчастіше, використовуючи антоніми, з'єднуючи їх в оксюморони, Дж. Болдуїн «оголює взаємопроникнення, внутрішні зв'язки, на перший погляд, полярних явищ, показує суперечливість міфів, світовідчування американців, своїх власних почуттів: Гарлем, який «я так ненавидів і так любив»; «Я не був впевнений, багатий я або бідний, чорний я або білий, чоловік я або жінка, талановитий або бездарний, сильний або просто впертий. Словом, я став американцем» [3, с. 68].

Саме таким чином, він показує життя Гарлема, де «поліцейський і злочинець відрізняються головним чином костюмами», де «дивуватися потрібно не тому, що скільки гине, а тому, що стільки виживає», і робить висновок: «Єдиний спосіб поліпшити гетто – знищити його».

Дж. Болдуїн показав за допомогою тропів захисний маханізм «безневинного» американця, внутрішній світ афроамериканського населення Сполучених Штатів Америки, внутрішній світ ліричного героя. Наполегливо звертається він до своїх співвітчизників наголошуючи на тому, що: «той, хто принижує інших, принижує себе». Автор зазначає: для того, щоб стати

вільною людиною треба змінити усе в середині суспільства, тому що ніхто не зможе відчувати себе вільним, поки кожен не буде вільним по-справжньому.

Фольклорною багатозначністю характеризуються створювані Дж. Болдуїном образи пітьми: «ніч; смерть, пекло, щиросердна темрява, темрява насильства й безправ'я»; світла: «символ життя, людяності, духовного початку»; подорожі: «не тільки поневіряння бездомного по світу, не тільки короткочасне перебування на землі, але й подорож від «безвинності», духовної сплячки до знаходження свого «я» і зрілості, залучення до духовного коріння, до внутрішнього світу іншої людини, виникнення «чуда любові», знаходження надії» [2, с. 101]. «Ми» в публіцистиці Дж. Болдуїна – це ті білі, ті чорні американці, «відносно свідомі білі і відносно свідомі чорні».

На публіцистику Дж. Болдуїна, як і на всю його творчість, мали великий та вирішальний вплив народні пісні, такі як: спірічуеле, госпелс, шаутс, блюзи. Саме з них письменник бере назви для своїх творів, епіграфи, цитати. З цього приводу Дж. Болдуїн писав: «Я знаю про музику лише те, що не знайдеться багато людей, які по справжньому хоч раз її чули. І навіть у тих рідкісних випадках, коли щось нам чується в ній або нам говорять інші щось про неї – це особисте, приватне, минуще. Але людина, яка творить музику, чує інше, вона вступає в єдину боротьбу з ревом, що піднімається з безодні, і приборкує його в ту мить, коли рев цей готовий здійняти повітря. Те, що він чує, – зовсім іншого порядку, страшніше, бо чується без слів. І, коли тріумфатор творить музику, його тріумф також і наш» [2, с. 108].

Читачам стає помітно із творчості, статей, інтерв'ю, виступів Дж. Болдуїна, як високо він оцінює музику афроамериканських американців, і він так само, як Ф. Дуглас, Л. Хіоз, Р. Еллісон, Л. Джонс, аж ніяк не перебільшує її роль в історії афроамериканців.

У своєму творі «Блюз для Сонні» Дж. Болдуїн продемонстрував, що кожне слово наділено емоцією. Тут ми відчуваємо і горе, і страждання, і тугу, і сльози, і сміх. Як зазначав письменник Дж. Джойс: «гіркі веселощі, страждання замасковані посмішкою, туга та бажання її подолати, ось що

поєднує читача з автором» [44, с. 5]. Відповідно до цього, слід зазначити, що такими ж емоціями наділений твір Дж. Болдуїна «Блюз Сонні».

Як зазначав дослідник творчості Дж. Болдуїна Г. Гейтс : Есей Джеймса Болдуїна «Блюз Сонні»» вважається найбільш популярним твором у сучасних Сполучених Штатах Америки XX століття. Літературознавці розглядають цей есей в багатьох контекстах: з точки зору поведінки героїв, співвідношення реалізму та модернізму, вираження особливостей творчого процесу, боротьби поколінь не тільки в мистецтві, але й в житті, а головне – як зразок поєднання прози та музики. В цьому творі ми бачимо яке значення для автора має музика, бо вона виконує соціальну функцію, музика – гармонізує відчуття світу та забезпечує розуміння між людьми та їх відносини один з одним.

Тема звернення мистецтва «до душі», особливо в найтемніші й найважчі періоди життя, стає для розповіді Дж. Болдуїна ключовою. Уже перша згадка навіть не музики, а «складної і водночас простої» пісеньки, яку насвистує гарлемський хлопчик-школяр, відбувається на тлі похмурих думок оповідача про те, що чекає на цих дітей у майбутньому. Як зазначав автор, описуючи прототип поглядів та думок головного героя: вона (музика) лилася легко, як пісня птаха, і байдужа ніжність цієї мелодії глибоко чіпала тут, у цьому різкому, яскравому світлі дня, де тільки дивом їй вдавалося вистояти серед безлічі інших звуків. Очевидно, що музика для гарлемського хлопчика була сенсом його життя, це були найяскравіші хвилини його існування в цьому жорстокому світі.

Також музика є наскрізним образом впродовж усієї розповіді. Насвистування пісні Сонні зустрічається читачеві двічі і обидва рази пов’язані з трагічними подіями. Під насвистування пісні в аварії, спричиненої американцями, гине дядько головного героя, який був до речі музикантом та душею компанії, що також символічно для автора. Також оповідач насвистує мелодію, коли свариться з рідним братом.

На початку історії ми бачимо, що головний оповідач – добре освічена людина, викладач в гарлемській школі, ветеран війни, в той час як його брат

Сонні – джазовий піаніст, що потрапив у в'язницю за зберігання наркотиків. Знайомлячись з текстом, ми стаємо свідками того, що конфлікт між ними обома стався в той час, коли вони були ще зовсім юними. Суперечка відбулася через те, що після смерті матері брат повинен був подорослішати і виконувати роль дорослого. Сонні говорив: «Я не міг зрозуміти, заради чого брат хоче витрачати час. Це було якось …негідно його» [6, с. 112]. А старший брат зазначав: «Я завжди відносив джазистів до тих, кого батько називав ледарями». Це упереджене ставлення мало не зруйнувало стосунки між братами, довівши одного до депресії, а іншого – до наркоманії. Проте, незважаючи на трагічну двоїстість ролі музики в житті героїв, гуманізм незмінно перемагає, хоч би якою важкою не була ситуація.

Йому знадобиться ще багато часу, щоб усвідомити необхідність чути (як музику, так і іншу людину або самого себе). Нездатність, небажання і несприйнятливість до чужих переживань неодноразово підкреслюється в тексті. Оповідач не чує свій власний біль і намагається відгородитися від чужого. Так само він не сприймає свого брата, якому замість нотацій потрібна підтримка.

На початку розповіді оповідач (старший брат) сердиться на друга Сонні, який, на його думку, не має права говорити правду в його присутності, навіть якщо цю правду сам оповідач щойно подумав про себе. Коли між братами відбувається примирення, він продовжує дивуватися, що Сонні, який ніколи не вирізнявся балакучістю бажає поговорити з ним, але в той же момент зазначає, що «Сонні був тією людиною, яка вміє слухати інших»

Проте саме бажання зближення, виражене в готовності говорити і чути іншого, стає запорукою розуміння між головними героями. Тому рішення старшого брата піти на концерт до Сонні (молодшого брата) показує його готовність почути і примиритися з почутим. Тут він нарешті розуміє, що в кожної людини навколо нього є свій внутрішній біль і свій блюз. Виявляється, що короткі миті, в які біль відступає, варті того, щоб жити, і найбільшу

відповідальність у ці моменти бере на себе той, хто готовий говорити і слухати.

Старший брат тривалий час не може прийняти несправедливість життя – безнадійність проживання в Гарлемі, передчасний відхід батьків, наркозалежність Сонні, смерть маленької доньки. «Неважко помітити, що герої по різному сприймають свої страждання та переживання. Психологізм творів Дж. Болдуїна дає змогу відобразити як сліпоту й глухоту оповідача, який вважає за краще відсторонитися від свого душевного болю, ігноруючи також необхідність допомогти близькій людині, так і здатність Сонні перемогти відчуття несправедливості життя, перетворивши її на творчий імпульс.

Не дивно, однак, що й Сонні приходить до цього не одразу. На відміну від стриманого оповідача, він не знає міри в тому, що приносить йому задоволення. Варто згадати не цілком здорову одержимість Сонні заняттями музикою і прослуховуванням чужих записів. Варто згадати й те, що з музики він, не знайшовши підтримки у близьких, перейшов на героїн (подібно до свого кумира Ч. Паркера).

В одній зі сцен ближче до розв'язки він порівнює відчуття від співу жінки на вулиці з відчуттям від наркотиків – і те, і інше являє собою суміш задоволення і болю. Сонні зазначав: «Мене раптом немов ударило: скільки ж вона повинна була перестраждати, щоб так співати. Нудно робиться, як подумаєш, що люди стільки страждають» [8, с. 60]. Як бачимо, музика в оповіданні виявляється міцно пов'язаною з необхідністю примиритися зі своїм стражданням.

Таким чином, у «Блюз Сонні» спостерігається симбіоз психологічного та автобіографічного. Все це спонукає читача до розуміння і бачення того факту, що музика мала значний вплив на життя та творчість американського публіциста Дж. Болдуїна.

Дж. Болдуїн був видатним майстром публіцистики не тільки тому, що його книги – не просто відгуки на злобу дня, вони найважливіша сторона його

письменницької роботи. Будучи позбавлені зовнішнього чіткого плану, вони оригінально змонтовані з різнорідних по стилю й жанру фрагментів: це епізоди й сцени автобіографічного характеру, листи, адресовані близьким друзям, ліризм, екскурси в область психології, політики, соціології, історії.

Вся стилева мозаїка, вибудувана у своїх творах Дж. Болдуїном, свідчить про те, що автор є причетним до всього того, про що пише. Велика кількість американських літературознавців та письменників збирали та створювали власні колекції робіт на основі його публіцистичних творів. Це і англійський письменник Дж. Брук, американський письменник, перекладач та викладач Г. Девенпорт, американський драматург та сценарист Л. Геллман, тощо. Так як завдання публіцистики – висвітлювати актуальність подій в будь-який період розвитку суспільства, то не випадково твори Дж. Болдуїна залишаються актуальними і в наш час.

2.3. Вплив публіцистики Дж. Болдуїна на формування афроамериканської літератури «нової хвилі»: гуманістична складова

Літератори Сполучених Штатів Америки в післявоєнний період почали використовувати у своїх творах ідеї «французьких екзистенціалістів». За основу бралися європейські погляди Е. Павнд, Т. Еліот та Г. Стайн, які майже все своє життя провели у Європі. Дж. Болдуїн був одним із тих, хто в свої творчості теж тяжів до ідей «французького екзистенціалізму». Й значну частину життя перебував у Франції.

Як і письменники-екзистенціалісти, Дж. Болдуїн намагався в своїх творах розкрити внутрішній світ кожного персонажа, який є не схожим на інших. Персонажам притаманні: страх, самотність, страждання і навіть смерть. Публіцисти зображують події такими, якими вони є в реаліях життя.

Дж. Болдуїна приділяв у своїх творах велику увагу зображенню «абсурдності буття», тобто демонстрував той факт, що людину бачили тілки так, як цього хотіли усі ті, хто її оточував. Людина зображалася без волі та

бажання, тобто якщо ти народився афроамериканцем, то до кінця твоїх днів до тебе так і будуть ставитися, і ти не маєш права змінювати своє життя.

Журналіст Л. Василик зазначала, що «з презирством відвернувшись від своєї країни, письменники того часу добровільно відмовились від участі у вітчизняному літературному процесі. Ця обставина значно ускладнила формування і розвиток модерністського напрямку в літературі Сполучених Штатів Америки і ослабила його вплив на неї» [11, с.56]. Дана цитата демонструє відношення до письменників «нової хвилі» в США. Той факт, що вони були змушені залишити рідну країну в пошуках кращого життя за кордоном дозволяє зробити висновок, що не дивлячись на те, що «Закон про сегрегацію» був відмінений, він всеодно діяв.

Америка в післявоєнний період знаходилася в складному економічному та політичному становищі. В цей період виникають так звані «опозиції» серед письменників. Їхня поява була спричинена «холодною війною» та таким явищем, як «маккартизм». З'являються такі два напрямки, як «аграрний Південь»: його найвідомішими представниками стали: Ф. О'Коннор, П. Тейлор, У. Стайрон та «урбанізована Північ», до якої входили: Дж. Селінджер, Ф. Рот, Н. Мейлер та ін. Головними темами їх творів були: війна, рух так званих «битників», негритянські проблеми, тощо.

Американський критик А. Кейзін зазначав, що у 1960-ті роки література штатів не несла в собі ніякої цінності і лише представники «нової хвилі» спасли дану ситуацію, тому що тематика творів представників «нової хвилі» була актуальною і могла донести до читача увесь біль, яким доводиться носити в собі їх темношкірим співгромадянам.

Як зазначала американська дослідниця літератури Л. Хенсбері: «Щоб твір набув універсальної значущості, треба приділяти максимум уваги конкретному. Універсальність – наслідок точного відтворення художником свого предмета» [13, с. 156]. Можна зробити висновок, що чим більше твір наділений такою якістю, як універсальність, тим точніше і простіше вона сприймається читачем.

Починаючи з 1960 року по всій Америці пройшли масові «марші свободи темношкірих». Саме під цим тиском була прийнята низка законів, які забороняли сегрегацію та расову дискримінацію. Афроамериканці поступово почали усвідомлювати себе «повноправним» населенням держави. У цей час в літературі «нової хвилі» з'являються такі представники як: Х. Еллісон, Л. Хенсбері та Т. Моррісон, теми творів яких ототожнювалися з творами Дж. Болдуїна. У центрі подій романів афроамериканці, які борються за так зване «гідне місце у суспільстві».

На відміну від «бітників» (письменники «розбитого покоління»), які передували літературі «нового покоління» Дж. Болдуїн та його послідовники мали великий вплив на формування нової генерації афроамериканців, так як більшість його творів він закликав «темношкірих» американців боротися за свої громадянські праваі. Коли в 1963 році його нарис «Внизу біля хреста» був опублікований, він став речником громадянських прав, який відстоював справу честі афроамериканців. Він дуже часто виступав на телебаченні з промовами-закликами. І саме тому, нова генерація літераторів почала прислухатися до нього і почала «вставати» на боротьбу за свої права та свободи. Саме в той час письменники «нової хвили», «нової генерації» паралельно з Дж. Болдуїном торкалися тем боротьби афроамериканців за право жити та існувати у суспільстві Америки.

«Усвідомлення себе», ця традиційна тема афроамериканської літератури, поєднується у Дж. Болдуїна із зануренням у безодню страждання й пристрастей стосовно людини. Письменник приковує увагу читача до болю та страждання в Гарлемі, а ритм його прози перемежовується гірким ліризмом блюзу з його стоїцизмом і надією» [12, с. 81]. Як бачимо, глибокий психологізм, ліричність, та сповідь персонажів його творів поряд з постановкою гострих соціальних цроблем помітно відрізняють письменника в рамках американської літератури в цілому.

Слід зазначити, що серед багатьох письменників-афроамериканців, які з'явилися у післявоєнний період саме Дж. Болдуїн володів тонкою, багатою та

зрозумілою масам мовою, він був наділений вмінням створити настільки достовірних персонажів, їхніх образів, тощо, що поринаючи у світ його твору читачу було важко відрізнити де вигадка, а де – реальність. Саме за це, Дж. Болдуїна читали та поважали.

Американський письменник Г. Хілл відзначає в цьому зв'язку, що «саме в цьому відчувається роль, що докорінно змінила, афроамериканського письменника в сучасній американській літературі».

Перші літературні здобутки Дж. Болдуїна різко відрізнялися від тих творів, що з'являлися в книжкових крамницях (багато критиків називали 1950-і роки періодом «застою» в американській літературі). Показавши зміни в національній самосвідомості американського афроамериканця з великою художньою силою, письменник важав себе спадкоємцем традицій як У. Дюбуа, Л. Хьюза й Р. Райта, так і великої американської літератури, упершу чергу традицій американських романтиків. Він і сам відчуває себе продовжувачем західної культурної традиції: порівнюючи себе з відомим африканським письменником і поетом Л. Сеньйором

Творча позиція Дж. Болдуїна те саме, що позиції видатного американського письменника Г. Джеймса, у якого Дж. Болдуїн чимало навчився. «Зміст роману «Посли» афроамериканський письменник бачить у тому, щоб «довіряти життя і в радості й у горі, навчить тебе всьому, що тобі потрібно знати. Джазові музиканти це знають». Своє завдання як письменника Дж. Болдуїн бачить у тому, щоб проживати життя в усіх її складностях і протиріччях, не прикрашаючи й не підганяючи її під які б то не було схеми» [5, с. 57].

Саме тому його образ американського афроамериканця був не таким вже і простим. Списараючись на досвід свого видатного попередника У. Дюбуа, головним завданням було викриття міфу про неповноцінність афроамериканського населення. Також Дж. Болдуїн не тільки продовжив розвивати цю думку, вона стала аксіомою його творчості. Він іде далі, його герой – особистість творча, він впевнений у своєму покликанні, сміливо

відстоює своє право на творчість. При цьому письменник уважно досліджує моральні й психологічні наслідки двоїстої свідомості афроамериканця, уперше настільки відважно розглянутого у творчості У. Дюбуа. Як і видатний афроамериканський мислитель, Дж. Боддуін вважає, що афроамериканці поєднують у собі західну культурну традицію і для них не може бути іншої батьківщини, окрім Америки. Однак, існує деяка двоїстість: «темношкірий» американець, з одного боку, з іншого – звичайний американець має вплив на всі сторони життя пересічного американця, що живе в умовах жорстокої расової дискримінації. Дж. Болдуїн піднімає цю тему практично в кожному своєму творі.

Голос Дж. Болдуїна був почутий. З моменту виходу у світ першої публіцистичної книги письменника американська критика уважно стежить за його діяльністю. Відрізняючись із цілого ряду питань в оцінці його творчості, американське літературознавство змушено в цілому визнати Дж. Болдуїна одним з найбільших сучасних письменників США. Багато дослідників вважають, що ніхто з американських письменників після Дюбуа не зумів з такою силою й майстерністю продемонструвати досвід американців, як це зробив Дж. Болдуїн. Він дійсно став тим, хто в своїх творах показав «таємні думки і почуття свого народу». Американська письменниця К. Бойл особливо підкреслює, що «його творчість, характеризує і ясно виражає надії тих, хто не може читати, хто не може говорити», виділяючи його демократизм і здатність говорити від імені знедолених.

Одним з головних недоліків відносно американської критики стосовно творчості Дж. Болдуїна є той факт, що його розглядають тільки як афроамериканського письменника, до якого на початку його творчого шляху ставилися поблажливо, з почуттям упередженості й відкритою ворожістю в більш пізній період, а в останні роки й з відвертим замовчуванням його творчих досягнень. «Однак, уже в 1956 р. він заслужив високу оцінку «метра» американської літератури, що пророкувало йому велике майбутнє» [13, с. 28].

Дослідники творчості публіциста робили більший акцент на оцінках його шляху, як письменника, але приділяли менше уваги йому, як літературознавцю американської літератури, що займався проблемами афроамериканської літератури в Америці. В основу його творів було покладено основу концепції якого лежить ідея «культурного дуалізму». Дуалізм – це теорія, яка стверджує, що усі предмети є незалежними у своєму існуванні від розумової можливості пізнання та знання. Іншими словами – це теорія, яка наголошує на тому, що всесвіт складається з ментальної та фізичної «субстанції», тобто є нероздільний та залежить один від одного. На цьому робив акценти і Дж. Болдуїн, який запевняв, що люди не повинні бути заручниками різноманітних ситуацій, подій чи певних умов чи рушійних сил, вони мають бути вільними у своїх поглядах та виборі.

Твори письменника розглядаються їм тільки у моральному плані, в силу чого проблематика його творчості довільно звужується й втрачає властивої їй поліфонії. Оцінки філософа Б. Боуна не завжди вірні, тому що він, в в своїх поглядах, скидає цілий ряд творів, які, на його думку, не можуть претендувати на те, щоб бути причетними до спірічуеле літератури в силу їх «пропагандистського» характеру.

Героїв Дж. Болдуїна він ділить на дві категорії: *the relatively innocent*, тобто людей, не здатних страждати та *the clergy (або true priests)* – тих, для кого страждання й біль стали синонімом життя й хто втілює в собі надію. Вони виявляються «викинутими» із соціального контексту. Відмовляючись розглядати романи Дж. Болдуїна як соціально-психологічні, Боун ставить знак рівності між письменником і модерністами, що глибоко невірно, хоча й слід визнати, що в деяких творах таких як «Кімната Джиованні» та «Інша країна», письменник балансує на грані, що відокремлює модерністське мистецтво від реалістичного.

«Однак гуманістична, загалом, спрямованість, прагнення зрозуміти конкретні причини таких соціальних явищ, як расизм, увага до проблем,

актуальних для американського суспільства, не дають права віднести Дж. Болдуїна до модерністів» [6, с. 87].

Змістивши акценти в аналізі роману «Інша країна» Р. Боун витісняє на периферію протагоніста Б.Р. Скотта, у результаті чого важливий для еволюції письменника герой виявляється поза інтересами критика, а тональність роману міняється.

Р. Боун справедливо відзначає вплив екзистенціалізму на творчість Дж. Болдуїна, але висновок знову включається в сферу тільки вільного вибору, а аналіз непростої повісті «Кімната Джованні» витримується в дусі фрейдизму.

Звузивши тематику й проблематику творчості Дж. Болдуїна, Б. Боун доходить до висновку, що « він звернувся до літератури протесту, яку він раніше відкидав», а це помилковий висновок, що не підтверджується наступною літературною діяльністю письменника, до того, що ж занадто спрощено представляє складну проблематику взаємодії традицій літератури протесту й творчості Дж. Болдуїна.

Б. Боун поверхово розглядає світогляд письменника й не розкриває особливостей його творчого методу, обмежуючись аналізом абстрактно-символістського плану творів письменника, умовно залишаючи осторонь його публіцистику, яка в багатьох відносинах служить «ключем до правильного розуміння» всієї творчості відомого американського письменника.

«Своїми різноманітними книгами, що належать до різних жанрів, але в більшості творами справжньої літератури, Дж. Болдуїн доводить своїм численним опонентам, що літературний талант сам по собі єдиний і штучний поділ його творчості протиприродний й заважає проникненню в його художній світ. Літературознавство виходить із того, що «якими б гострими не були протиріччя, що виявляються в процесі еволюції великого майстра, вони можуть бути осмислені в єдності, у системності його творчої діяльності» [14, с. 54].

При аналізі творчості Дж. Болдуїна запам'ятовується той факт, що теми в творах різних жанрів досить тісто зв'язані один з одним. У публіцистиці,

письменник використовує будь-яку можливість негайно висловитися з актуальних проблем американської дійсності, а також «схрестити перо» з опонентами. Розповіді представляють його творчість в іншому ракурсі. Форма розповіді теж дозволяє письменникові швидше, ніж у романі, звернути особливу увагу на хвилюючу його проблему, яка подається у дуже різкому вимірі. Як правило – це проблеми особистості, глибокі й актуальні, використовувані публіцистом у наступних його творах, де письменник має можливість продемонструвати читачеві розповіді з різних точок зору, виявити її джерела, різноманітність способів її реалізації в людських долях.

З іншого боку, розповідь може більш широко та відкрито уявити персонажів, які у великому творі «йдуть на периферію». Така справа з образом міссіс Маккендлесс, з якою ми знайомимось в «Іди, віщай з гори» є фігурою епізодичною.

В «Скелі» ж вона зображена типово: письменник з їдким сарказмом малює той, нехай і нечисленний прошарок афроамериканців, який прагне вподібнитися білим «хазяїнам Америки», беручі собі за основу їх вдачу й спосіб життя. Особливу значимість у розповіді здобуває деталь (в епізоді з міссіс Маккендлесс це її віяло, так ретельно описуване Дж. Болдуїном).

Такі, наприклад, оповідання «Блюз Соні» і «Всього-на-всього ранок так вечір», що належать до кращих зразків американської новелістики (останній увійшов у збірник кращих американських розповідей 1961 року). У них зображено біль і гнів, розпач і любов, у них пульс сучасної Америки.

«Розповіді письменника значно доповнюють те уявлення про сьогоднішні Сполучені штати Америки, як країни в цілому, яке читач одержує з його романів і нарисів, тому що вони, як і розповіді інших американських письменників, являють собою «сукупність свідчень, які дають різноманітне уявлення про повсякденне існування й духовне життя американського народу» [10, с. 67].

Для того, щоб зрозуміти складний, далеко не простий шлях Дж. Болдуїна в літературі, своєрідність еволюції його творчого методу

необхідно взяти до уваги взаємозв'язок між різними сторонами його творчості, а вони майже й не враховуються американськими літературознавцями. Деяким виключенням у цьому змісті є стаття дослідника Д. Гібсона, у якій він розглядає романістику й публіцистику Дж. Болдуїна під одним кутом, завдяки чому досягається більш повна й правдива картина спрямованості творчості письменника. Д. Гібсон справедливо вказує, що «його романи й соціальні есе полемічного характеру, здається рухаються до якоїсь зустрічної крапки, принаймні в тому, що стосується їхнього змісту, ніж стилю або форми».

Автори антології «Чорна симфонія» Дж. Емануель і Т. Гросс, відносять Дж. Болдуїна до числа кращих публіцистів XX століття, одночасно відзначають і його значний внесок у розвиток художньої літератури США.

Критика творчості Дж. Болдуїна в США ведеться й з націоналістичних позицій. Одним з дослідників, хто розглядав творчість публіциста з цієї точки зору був Є. Клівер. В своїй статті він різко критикував Дж. Болдуїна. Він різко критикує творчість публіциста, і навпаки не має прагненням зрозуміти його, як митця. Можливо, сам того не бажаючи, Є. Гейл підкреслює значимість його творчості в літературі Сполучених штатів Америки. Існує зв’язок Дж. Болдуїна з літературною традицією М. Джеймса, А. Камю, Е. Хемінгуея, наголошуючи на тому, що Дж. Болдуїн не «замкнувся у культурному гетто», а, засвоївши уроки літератури майстрів, зумів зробити афроамериканський досвід надбанням цілого людства.

Згідно поглядів дослідника «Стоючи на невірній націоналістичній платформі, Є. Гейл приходить до невірних висновків, хоча й дає досить цікаве й не позбавлене глибини дослідження болючих крапок роману «Інша країна» [20, с. 87].

Слід зазначити, що «Вплив Дж. Болдуїна на молоде покоління американських афроамериканських літераторів розглядається М. Дікстейном, багато в чому не згодним з Є. Клівером і К. Хернтоном. Досліджуючи вплив Ж.-П. Сартра на Дж. Болдуїна, він висловлює думку, що найважливішою темою письменника було «не фізичне або соціальне гноблення»

афроамериканців, а «психологічний вантаж», а це вірно тільки частково і відзначає виняткове розуміння ним «реальності іншої сторони», тобто білих американців. Разом з тим критик занадто настирливо досліджує питання, наскільки невдача (на його думку) Дж. Болдуїна, як письменника пов'язана з його нездатністю відверто розкрити свою сутність» [13, с. 89].

З відверто расистських позицій оцінюється творчість афроамериканських письменників Д. Літлджоном, який продовжує насаджувати традиційні стереотипи в аналізі творів афроамериканських авторів.

Як тільки Дж. Болдуїн починає відходити від модерністського трактування людини, а його твори набирають глибину в них відбиваючи рух до реалізму, хвиля негативних відгуків і недоброзичливого відношення до автора відразу починає наростати. Так було з його кращими розповідями, з повістю «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити». Як модерніст, Дж. Болдуїн не представляв би погрози системі, але як чесний письменник, що прагне дійти до суті речей, показати діалектику людських відносин в Америці, виявити розкладницький вплив системи на душу американця, він стає небезпечним.

Літературознавець Х. Бейкер вказує на соціальний характер творів письменника, створених після 1963 року і вважає його «ангажованим» письменником. У відношенні Дж. Болдуїна чітко спрацював принцип, який «їдко» помітив відомий афроамериканський письменник І. Барака (Л. Джонс). Він зазначав: «Важко в нас бути літературним маяком – тебе або підключать до державної енергетичної системи, або зовсім погасять». Тобто, якщо ти «цікавий» державі і керівництву, то ти будеш тим автором, твори якого будуть вивчатися та друкуватися.

Так, Дж. Болдуїн сповна випробував на собі дію цього принципу. Саме тому представляється актуальним у відсічі спробам буржуазного літературознавства в спотвореному вигляді й з расистських позицій витлумачувати творчість найбільшого афроамериканського письменника Сполучених штатів Америки, позбавляючи його глибини й своєрідності.

Ряд робіт про Дж. Болдуїна з’явився й у західно-європейському літературознавстві (А. Хеллер, М. Фабр, М. Бергхан, П. Брук, К. Вайнман-Абель, Б. Ше-Ер-Шеплер, Р. Лунден, К. Меллер), що відрізняються різним ступенем глибини, але які відзначені прагненням до розгляду широкого спектра питань творчості письменника, і більшим ступенем об'єктивності оцінки його внеску в американську літературу [25, с. 66].

Особливо цікаві роботи дослідника К. Меллер, у якій прослідковуються зв'язки між публіцистикою й художньою прозою Дж. Болдуїна, і стаття М. Фабра про роман «Іди, віщай з гори», безсумнівно, корисна при ознайомленні з темою ідейного конфлікту між Дж. Болдуїном і його духівником Р. Райтом. Однак, і в більшості цих робіт на першому плані виявляються проблеми загальнолюдські, антропологічні; аналіз творчості письменника ведеться лише в абстрактно-символічному або морально–етичному розрізі. Практично ніде не досліджується питання про його творчий метод.

Літературознавство знавців інших країн (Ф. Гайек, Х. І. Зандер, А. Конковскі, Т. Малановскі), навпаки, відзначають злободенність творчості Дж. Болдуїна, гостроту проблем, що піднімаються їм, що свідчать про кризу, що стає все глибшою в американському суспільстві, його поляризації й політизації. Вони дають у цілому вірне, об'єктивне розуміння літературної діяльності американського письменника, тому що користуються історико-матеріалістичною методологією.

У статтях і рецензіях цих дослідників активно використовується поняття «соціального критицизму», властивий Дж. Болдуїну, вказується на його зв'язок з «літературою протесту», особливо із творчістю Р. Райта, на засвоєння письменником традицій не тільки афроамериканської, але й американської літератури в цілому.

Творчість Дж. Болдуїна досліджується літераторами на тлі широкої панорами суспільно-політичного й духовного життя Сполучених штатів Америки. Його літературна діяльність пов'язана з бажанням показати світу

способи боротьби через призму образу багатоплановість героя, його вчинків та взаємодію з іншими персонажами. Актуальність дослідження творчості Дж. Болдуїна визначається особливостями ідеологічної боротьби на сучасному етапі, коли «на міжнародній арені відбувається різке, небувале за весь післявоєнний період загострення боротьби двох суспільних систем, двох протилежних світоглядів».

«Всіма доступними їй способами буржуазна ідеологія «виправдовує й благословляє експлуататорські порядки й агресивну політику імперіалізму, проповідує націоналізм і шовінізм». Творчість Дж. Болдуїнана містить у собі відзвуки тих подій, які відбувалися у Сполучених штатах Америки в «буремні шістдесяті» і які демонстрували як ріст самосвідомості американців, так і гостру кризу американського суспільства» [23, с. 47].

Саме із цих принципових позицій і розглядається творчість письменника прогресивними літературознавцями. Більшу цінність представляють дослідження ряду таких учених як: Н. Анастасьєв, Б. Гіленсон, М. Мендельсона, А. Мулярчик, А. Ніколюкін, які, наполягали на тому, що досвід афроамериканської літератури Сполучених штатів Америки при всій її своєрідності «невіддільний від частини країни в цілому й надзвичайно суттєвий для розуміння шляхів становлення загальнонаціональної літератури Сполучених штатів Америки», розглядають творчість Дж. Болдуїна в контексті розвитку новітньої американської літератури. Вони прослідковують складні переплетення різноманітних впливів і тенденцій у його творах, його зв'язок із кращими демократичними традиціями американської літератури. Їхнім роботам властива системність у розробці літературознавчих проблем.

Є певні протиріччя в поглядах різних літературознавців. Якщо літературознавець Ю. Покальчук демонструє силу протесту романів Дж. Болдуїна проти соціальної несправедливості, то С. Максимчук, навпаки, вказує на «крайню слабість соціальної теми» у романах Дж. Болдуїна.

Безпосередньо творчості Дж. Болдуїна присвячені дисертації дослідників Т. Голенпольского та Є. Уддер. Розробляючи проблеми

публіцистики письменника, Т. Голенпольський цілком справедливо вказує на екзистенциальні мотиви в його публіцистичних творах і звертає увагу на психоетичний характер його філософських поглядів. Цілком правдивою є спроба розглядати релігійний елемент у його публіцистиці як одну з категорій у його філософському словнику.

Великої уваги заслуговує дисертація науковця Є. Удлер, у якій публіцистика Дж. Боддуїна розглядається у синтезі з іншими жанрами його творчості, зокрема, з драматургією, що, по суті, є першою спробою подібного роду у вивченні різнопланової літературної діяльності письменника. Є. Удлер указує на «назрілу необхідність безкомпромісної полеміки із численними буржуазними фальсифікаторами публіцистичної творчості Дж. Болдуїна». Слід додати, що це завдання поширюється й на інші жанри, які активно використовує видатний майстер американської літератури. Важливою частиною дисертації Є. Удлера є розділ, присвячений впливу фольклорної традиції афро-американців на публіцистику Дж. Болдуїна.

Важливо простежити цей вплив і на художню прозу письменника, який виявився надзвичайно важливим і визначив своєрідність і самобутність художньої манери Дж. Болдуїна.

У дисертації літературознавця Д. Сладковського досліджується новаторство й традиції афроамериканської літератури Сполучених штатів Америки й показується взаємовплив, розвиток традицій у творчості письменників різних поколінь, зв'язок між представниками «афроамериканського відродження», Р. Райтом і письменниками «нової хвилі». Певне місце в дисертації займає аналіз романів Дж. Болдуїна «Інша країна», «Над головою» та повісті «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити».

Дж. Плдтсвейт, як автор, чиї роботи присвячувалися американському письменнику Дж. Болдуїну зазначав, що «однак, природно, що в праці, присвяченій такому великому періоду в розвитку літератури автор не міг досить докладно зупинитися на особливостях усієї творчості письменника, хоча зроблені їм спостереження становлять безсумнівний інтерес» [25, с. 10].

Очевидно, що й у інших критиків і літературознавців немає єдиної думки щодо цінності літературної діяльності письменника, не говорячи вже про його творчий метод, який досить широко використовується в сучасному літературознавстві. Творчість Дж. Болдуїна досліджується в рамках різних шкіл і напрямків, а це, природно, веде до методологічної плутанини. Але ж саме творчий метод дозволяє правильно зрозуміти творчість письменника, його світогляд, проникнути особливо поетичним освоєнням дійсності. Тим більше це важливо у відношенні таких складних письменників, як Дж. Болдуїн, чия еволюція ніколи не була рівною й поступальною, а погляди завжди відрізнялися достатньою суперечливістю.

«Більшість американських дослідників відносять Дж. Болдуїна до екзистенціалістів, причому метод ототожнюється з філософською платформою.

У фундаментальній праці «Літературна історія Сполучених штатів Америки» в огляді сучасної прози лише згадуються різні літературні напрямки, у руслі яких працюють сучасні автори, і дається свого роду «послідовний» список творів, розкласифікованих по цих напрямках. Серед них згадується роман Дж. Болдуїна «Іди, віщай з гори», який науковець Х. Іхаб відносить до плину «ніжного реалізму». Роман вивчається ізольовано від усієї творчості письменника, а термін не розшифровується» [24, с. 41].

Польський дослідник А. Рогальські, який вивчає функціонування християнських ідей у творчості американських письменників, відносить Дж. Болдуїна до плину «трансцендентального реалізму» (термін запозичений ни в американського теолога П. Тілліха), у якому, на його думку, переплелися концепція про трансценденції душі, її прагненні до самовдосконалення через страждання, концепція, висунута американськими романтиками – трансценденталістами, і реалістичні елементи критики сучасного американського суспільства.

Цей термін не вживається у літературознавстві: у ньому упір робиться на релігійному елементі у творчості письменника, чому навмисно звужується

спектр розгляду його творів, дослідник стоїть на позиціях ідеалістичної філософії, а у відношенні до проблеми людини проглядається релігійно-містичний підхід.

Крім того, у Дж. Болдуїна інший, ніж у творчості трансценденталістів, характер заперечення суспільства. Вони вірили в можливість виховання «здоровішого» громадянина «здоровішого суспільства». Для Дж. Болдуїна ж, особливо на ранньому етапі, у центрі уваги перебуває «хвора» людина «хворого суспільства», і методів лікування хвороби він не бачить. Проблема виховання цілісної, не збиткової особистості в цей період у нього й не ставиться.

Українське літературознавство відзначає складність проблеми Т. Денісова, наприклад, зазначає, що письменник схильний до плину «романтичного реалізму», розшифровуючи цей термін таким чином: «Вступивши у взаємодію з реалізмом, він сприяв своєрідній критиці ворожого людині капіталістичного суспільства – критиці через мораль». Однак, цей термін містить у собі деяке протиріччя, амбівалентність.

Дійсно, вплив романтичних традицій на творчість Дж. Болдуїна безсумнівно великий. Уже символіка назв його творів: «Іди, віщай з гори», «Інша країна», «Молитовний куточок» програмує в читачеві протест проти суспільства, говорить про прагнення героїв знайти щастя поза межами реальності, тобто про неприйняття дійсності з романтичних позицій. Але не можна випускати з поля зору рух характеру в Дж. Болдуїна.

Дослідник Дж. Полтсвейт писав, що «навіть у своїй втечі від реального світу, викликаного, по Дж. Болдуїну, цілком конкретними соціальними причинами, герой залишається безліччю нитками пов’язаним з ним, письменник робить його частиною соціально обумовленої й досить типової ситуації, здатен виявити дійсні мотиви людських учинків, актуалізувати особистість» [25, с. 11].

Важливо відзначити й велику увага, яку Дж. Болдуїн приділяє створенню чіткого соціального тла: письменник піддає умови життя героїв, їх

оточення, середовище – соціальному аналізу, намагаючись показати різноманітні зв'язки між індивідуумом і суспільством, обумовленість розвитку характеру соціальними обставинами.

Тому навряд чи правомірно спрощувати проблему творчого методу Дж.Болдуїна, зводячи його до романтичного реалізму. Його метод еволюціонує з роками й представляється читачам складним симбіозом впливів і взаємопоєднань різних напрямків, що борються й співіснуючих у сучасній американській літературі. Можливо, було б вірніше говорити про романтичний настрій, яким перейняті добутки Дж. Болдуїна (особливо його рання творчість), а настрій це – результат кризового стану та духу й суспільства в момент, коли письменник став частиною літератури. На думку академіка Д. Затонського: «романтичне світовідчування й романтична техніка входять у сплав реалізму XX століття».

Проблема творчого методу в Дж. Болдуїна ускладнюється й певним впливом на нього модернізму, яке реалізується переважно через неоромантичні тенденції. Д. Затонский зауважує, що його модернізм тяжіє до ідей і форм романтичним, навіть преренесансним. Однак, з аналізу творчості письменника стає ясно, що модерністом він ніколи не був: на першому плані в нього завжди виходять люди, його книги повні любові й співчуття до людини, перейняті болем за те пригноблене почуття, в яке втягує його капіталістична система. Інакше в модерністів: у них «особистість втрачає свій суверенітет; суспільство пригнічується речами, розчиняється в них, поки не зникає зовсім або сам не стає річчю – безмовним і сліпим обрубком».

Якщо ж ми звернемося до особливостей впливу Дж. Болдуїна на формування афроамериканської літератури «нової хвилі», то розпочати необхідно з його висловлювання: «Я люблю Америку більше, ніж будь-яку іншу країну у світі, і саме із цієї причини я наполягаю на своєму праві постійно її критикувати» . Цей вираз, написаний Дж. Болдуїном у його есе «Записки сина Америки», яке написане в 1955 році, перетворилося в одну з його найвідоміших банальностей, особливо в часи потрясінь у Сполучених штатах

Америки. Але ким саме був Дж. Болдуїн? Чи був він активістом? Письменником? І тим, і іншим?

Він є складною й дивною персоною, без сумніву, що залишила свій слід в історії Америки в багатьох аспектах. І все-таки, незважаючи на його незаперечний інтелект і вплив на історію літератури, його творчість рідко вивчають в американських школах. Поясненням цьому, швидше за все, служить те, що «Дж. Болдуїн, насправді, дуже відомий: його літературні твори й есе розповідають про расизм самим чесним образом, який ми коли-небудь спостерігали. Він також відкрито писав про гомосексуалізм і міжрасові відносини, які в ті часи були однаково заборонені законом. І саме із цих причин усім американцям слід його читати. Не тільки для освіти тих з нас, хто перебуває в більш привілейованому положенні, але й для того, щоб інші діти, що ростуть у схожих обставинах, знали, що вони не самотні» [34, с. 41].

Будучи далеким від ідеалу й маючи багатогранну й неоднозначну особистість, Болдуїн пише про расизм в найбільш проникливій і несамовитій манері, яка тільки існує в прозі на ці теми. Його здатність розкласти все по суті упередження, яке він випробував на собі за своє життя, і наділяти її в слова – це подарунок, залишений нам, який не слід знецінювати. Хоча Дж. Болдуїн в першу чергу відомий своїми статтями про расизм, він торкнувся безлічі складних тем, які стосувалися його життєвих труднощів, коли він ріс бідним, темношкірим геєм у неспокійні часи американської історії. Він також часто висловлювався на тему релігії й того, як її використовували для утиску афроамериканців, а не для їхнього звільнення.

Більша частина есе «Наступного разу – пожежа» присвячена його думкам на цю тему, і в одному місці він стверджує: «сказати, що той, хто прагне стати людиною моралі (не будемо говорити, чи можливо це, я вважаю, що ми повинні вірити, що це можливо), повинен насамперед відокремити себе від усіх заборон, злочинів і лицемірства християнської церкви», аж ніяк не значить зажадати занадто багато чого. Якщо концепція Бога ще має якусь

цінність, то вона повинна робити нас людьми вільними і такими, що люблять. Якщо Бог на це не здатний, тоді настав час позбутися його.

«Його заперечення християнської віри й слушний скептицизм із приводу ідеології «Нації ісламу», розрекламованої Малкольмом Ікс і його послідовниками, встають в один ряд з його власним непростим вихованням і бажанням залишатися щирим із самим собою. У той час як багато афроамериканців знаходили розраду в релігії, це був не варіант для Дж. Болдуїна через його гомосексуальну орієнтацію» [21, с. 87].

Дж. Болдуїн був людиною свого часу, але в той же час він випереджав його. Він говорив з відвертістю людини, яка бачила, що йому нема чого втрачати, просто залишаючись самим собою. Він був, у значній мірі, відкинутий співтовариством активістів за цивільні права, незважаючи на те, що його розглядали як одну з найважливіших фігур із сучасної точки зору. У той же час він не був прийнятий і «білою» Америкою саме через його схильність говорити правду владі.

Смерть М. Л. Кінга та Дж. Кеннеді дуже сильно вплинула на Дж. Болдуїна і незважаючи на те, що він був активни борцем за цивільні права афроамериканського населення він повертається в Європу з почуттям безвихідності. Питання, які висвітлював Дж. Болдуїн в своїх творах характеризують його, як людину, яка настільки чітко бачила проблеми, що долають Америку, і йому вдалося озвучити ці побоювання таким способом, яким мало кому вдавалося зробити це до або після нього.

Це яскраво простежується у його романі «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити». Хоч цей твір не є публіцистичним, але він добре ілюструє стан стан та відношення до тогочаного афроамериканського суспільства. В основі сюжету-зворушлива історія молодих людей, що виросли в Гарлемі, афроамериканських Ромео та Джульєти. Алонсо Ханту на прізвисько Фонні 23 роки, він скульптор, по дереву. Його кохана Тиш – продавчиня. Із закоханими трапилося лихо. Тиш на третьому місяці вагітності, а Фонні арештований по неправдивому обвинуваченню в зґвалтуванні мексиканки, дівчини легкої

поведінки. Фонні – явна жертва поліцейского Беллі, затятого расиста. Подібний сюжет – це один з прикладів, що розкриває у своїх творах Дж. Болдуїн, несправедливість тогочасного суспільства по відношенню до афроамериканців, а особливо поліціянтів. Дж. Болдуїн у «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити» змальовує мешканців гетто з точки зору їхнього повсякденного життя та психологічного світосприйняття: «Якщо я темношкірий, то так повинно і буди».

Родини Фонні й Тиш, не важаючи на попередні розбіжності, об'єднуються з метою врятувати щастя своїх дітей – Фонні та Тіш. Окрім того, Дж.Болдуїн привертає нашу увагу і тим фактом, що на допомогу Фонні приходять представники різних етнічних груп, а саме: англосакси, італійці, євреї, пуерторіканці. Незважаючи на те, що це роман, йому притаманні елементи художньо-публіцистичного стилю. Автор звертає нашу увагу на проблеми афроамериканського суспільства Сполучених штатів Америки 1970-х років у Гарлемі. Незважаючи на всі перепони ,які трапляються н шляху головного героя Фонні, його адвокатові Леві вдається кропіткими зусиллями зібрати необхідну суму для того, щоб головний герой міг вийти хоча б під заставу, а самому Фонні, допомагає вижити у в'язниці думка про його майбутню дитину. Завдяки тому, що за долю головного героя боролися об'єднавшись представники різних національних груп та меньшин, фінал роману Дж. Болдуїна залишає відкритими. Після того, як обвинувачення почиають розсипатися, у читачів з'являється надія, що Фонні буде виправданий, а не просто випущений під заставу. Цей роман є яскравим прикладом того, як після відміни «Закону про сегрегацію» почало змінюватися ставлення пересічних американців до афроамериканського населення Сполучених штатів Америки, а саме той факт, що Дж. Болдуїн демонструє своєму читачеві, що на допомогу головному герою, у тій біді, яка з ним трапилася, приходить не байдужі до долі незаконно обвинуваченого у згвалтуванні афроамериканця,люди інших національностей, незалежно від кольору шкіри.

Висновки до другого розділу

Отже, основу публіцистики письменника становить його непохитна віра у встановлення в остаточному підсумку справедливості в багатостраждальній Америці, у перемогу розуму білого й чорного населення.

У своїх творах Дж. Болдуїн намагається відтворити картину расових проблем, «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити», «Іди віщай з гори», «Хрест спокути», «Наступного разу вогонь», тощо, які характеризують сучасну американську дійсність. У своїх публіцистичних роботах письменник показує зовнішню сторону цього руху, досліджує його соціальні причини.

Пройшовши за своє життя всі кола расової дискримінації, переживши всі труднощі й мучення, які випадають на частку афроамериканця в Америці, Дж. Болдуїн всією силою свого неабиякого таланта захищає права афроамериканців. Однак це аж ніяк не означає, що письменник не бачить недоліків жителів Гарлема. У багатьох творах письменника створені відразливі, негативні персонажі афроамериканців. Це свідчить про високе реалістичне мистецтво Дж. Болдуїна. У цілому питання творчого методу письменника залишається донині відкритим: деякі дослідники – і українські й закордонні зараховують його до модерністів, а інші, також беззастережно до реалістів.

В творчості Дж. Болдуїна, як зазначали деякі літературознавці, різноплановість переростала в «назрілу необхідність безкомпромісної полеміки із численними буржуазними фальсифікаторами публіцистичної творчості».

Головним посилом творів Дж. Болдуїна було те, що він не хотів співіснувати у одному світі з таким терміном як «расизм», він від цього тікав як найдалі. Автор був певен, що якщо нації не зуміють подолати зростаючий розкол між білими й темношкірими американцми й не покінчать із так званим «расовим кошмаром», то здійсниться «пророцтво, відтворене з Біблії в пісні

раба: «Бог виявив веселку. Не буде більш вода потопом. Наступного разу буде вогонь!». Так і трапилося. Не здійснивши най радикальніших і масштабних змін в американській політичній і соціальній структурі», суспільство виявилося на грані найбільш серйозних потрясінь із часу Цивільної війни.

Слід також сказати, що він проживав сторінки своїх творів кожен день самостійно. Так як він був темношкірим афроамериканським письменником він дуже болісно переживає відношення «білих» американців до таких як він. Саме тому він емігрував до Франції і продовжив свій творчий шлях саме там.

Звернувшись до його книги «Наступного разу-вогонь» слід сказати, що у ній народ зображається багатостраждальним і уподібнюється до Христа,якого було розп’ято, який за все своє життя пізнавав мук. Можна провести паралель з тим, яким стражданням піддавалося темношкіре населення Америки.

Дж. Болдуїн дуже різко критикував таке поняття у суспільстві як «расизм». Він вважав, що всі американці повинні мати однакові права та однаково бути вільними у своїх діях та поглядах, що вони всі мають бути рівними. У романі «Якби Бійл-Стріт могла б заговорити», автор описав любов головних героїв та їхні відносини, подібно до шекспірівського шедевру світової літератури. В цьому творі хворобливості, як в деяких його інших творах, а головними є почуття любові. Це історія двох молодиків, які жили в Гарлемі, темношкірі Ромео та Джульєтта.

Дж. Болдуїн був повністю людиною свого часу, але в той же час і випереджав його. Він говорив з відвертістю людини, яка бачила, що йому нема чого втрачати, просто залишаючись самим собою. Він був, у значній мірі, відкинутий співтовариством активістів за цивільні права, незважаючи на те, що його розглядали як одну з найважливіших фігур із сучасної точки зору. У той же час він, в основному, не був прийнятий «білою» Америкою саме через його схильність говорити правду владі.

Незважаючи на свою боротьбу за цивільні права, на Болдуїна дуже сильно вплинули смерті його лідерів, і він повернувся в Європу з почуттям

безвихідності. Що зовсім ясно про Дж. Болдуїна і його спадщину, так це те, що він настільки чітко бачив проблеми, що долають Америку, і йому вдалося озвучити ці побоювання таким способом, яким мало кому вдавалося зробити це до або після нього. Ми у великому боргу перед ним за ті істини, які він зміг розкрити, і за ризик, на який він пішов, щоб їх освітити. Він передбачив багато випробувань, з яким ми зустрічалися за десятки років після його смерті. Для тог, щоб краще зрозуміти про що він писав, необхідно звернутися до його літературної спадщини.

ВИСНОВКИ

Афроамериканська публіцистика XX століття слугує певним зразком щодо вибору вектору руху в питанні свобод та прав людини, особливо, коли народ перебуває у тенетах рабства. Історичні події, що відбувалися в житті та історії афроамериканського народу знайшли своє відображення в публіцистиці славетного представника небілої раси Дж. Болдуїна.

Актуальність теми полягає у суспільному попиті на публіцистичну літературу, яка є дієвим інструментарієм у формуванні та збереженні як національної свідомості, так і національної ідентичності.

Під час дослідження були виконані такі завдання: досліджено питання загально-теоретичної характеристики художньої публіцистики у науковій літературі, досліджено особливості художньої публіцистики Дж. Болдуїна, визначено роль та значення художньої публіцистики Дж. Болдуїна у формуванні афроамериканської літератури «нової хвилі» в аспекті формування суспільної свідомості.

Дж. Болдуїн є одним з засновників афроамериканського руху «нової хвилі». Ця література представлена письменниками Сполучених Штатів Америки, до яких належали Л. Хенсберрі, Т. Моррісон, Р. Еллісон та Дж. Болдуїн. Еволюція творчості Дж. Болдуїна безпосередньо пов’язана зі змінами світоглядної позиції письменника, що відбувається під впливом змін у суспільно-політичному житті Сполучених штатів Америки.

Публіцистика Дж. Болдуїна правдива і переконлива. Американська влада та певні представники літературних кіл намагалися приховувати її та замовчувати, але не зважаючи на це, демократичні сили, згуртовані навколо Дж. Болдуїна і таких особистостей, як він, перехопили ініціативу й доносили слово правди, ризикуючи власним життям. Демократичні завоювання США не могли приховувати і замовчувати дійсність, так як цей факт не можливий у демократичній державі.

Рух до реалізму давався Дж. Болдуїну досить складно. Філософською основою його платформи стала філософія екзистенціалізму, якою була пронизана ідейно-змістовному канва творів. Світ, по Дж. Болдуїну, обійнятий тривогою й страхом, у ньому немає місця людським почуттям; відносини між людьми будуються за принципом ««кат» – «жертва», причому вони можуть мінятися місцями.

Дж. Болдуїн по-своєму трактує традиційну для американської літератури тему «безвинності». Його герої закинуті в чужий, незнайомий світ, у якому вони якимось чином повинні знайти спосіб вижити: Зробити це можна тільки шляхом пізнання, через опанування гіркого людського досвіду, що робить їх мудрішими й чеснішими перед життям.

Твори Дж. Болдуїна вбирають в себе контексти американської і європейської літератур, але письменник-публіцист завжди знаходиться в полі зору афроамериканської традиції, яка виражається в структурі сюжетів, музичності й системі художніх образів.

Різке загострення расової проблеми, небачений розмах руху за громадянські права призводить до перегляду Болдуїном своєї філолофсько-естетичної позиції. Він усвідомлює наявність прямого зв’язку між імперіалізмом і расизмом. В останніх творах він критикує всю безжалісну систему американського імперіалізму. У них письменник розвиває деякі теми своїх попередніх творів, особливо роману «Іди, віщай з гори», але на новому естетично-ідейному рівні. Ці добутки відзначені епічною широтою й оповідають про долі цілого покоління американців та афроамериканців.

За особистим життям героїв слідує узагальнення, письменник прибігає до реалістичної типізації, роблячи долі героїв показовими для життя афроамериканської меншості у Сполучених штатах Америки. Композиційно багатовимірність світу й різноплановість доль героїв досягаються за рахунок уведення численних ретроспекцій та інтроспекцій і зсуву тимчасових шарів, що охоплюють значний період часу. Подібний композиційний принцип Дж. Болдуїн переносить і на розповіді, більшість яких, як і його романи, написані

від першої особи, що веде до поглиблення психологічного початку, тому що вони переважно представлені у вигляді сповіді головного героя. Письменник досить вільно переносить на розповідь деякі принципи романної форми: в оповіданнях «Блюз Соні», «Лише ранок та вечір і скоро», «Вийди з пустелі», оповідач вільно переміщається в часі залежно від ходу його думок або переживань, завдяки чому створюється більша, у порівнянні зі звичайною розповіддю багатоплановість відтворення дійсності, тобто спостерігається «романна концентрація матеріалу в новелах».

Новаторство Дж. Болдуїна прослідковується й у збагаченні палітри художника можливостями інших мистецтв, зокрема, живопису й музики. Блюз і спірічуелс стають важливими формотворними елементами, а кольори беруть участь у створенні художнього ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Болдуїн Дж. Лист з регіону в моєму розумі. Житель Нью-Йорка. Отримано 24 квітня, 2018. 190 с.
2. Болдуїн Дж. П’ята авеню, в центрі міста: Зібрана наукова література, 1948–1985. Нью-Йорк: Сент-Мартін / Марек, 1985. 206 с.
3. Болдуїн Дж. Записки рідного сина: Зібрана наукова література, 1948–1985. Макміллан, 1985 р. 290 с.
4. Болдуїн Дж. 19 листопада 1970 року Відкритий лист до моєї сестри Анджели Ю. Девіс, 1985. 51 с.
5. Болдуїн Дж. Відкриття того, що означає бути американцем. Розд. 18 дюймів : Зібрана наукова література, 1948–1985. Нью-Йорк : Преса Св. Мартіна, 1985. 71 с.
6. Болдуїн Дж. Вогонь наступного разу. Внизу на хресті – лист із регіону мого розуму. Вінтаж, 1963. 390 с.
7. Болдуїн Дж. «Вогонь наступного разу». Нью-Йорк : Старовинні книги. 1993. 123 с.
8. Болдуїн Дж. «Зібрана наукова література 1948–1985». Нью-Йорк : Преса Св. Мартіна, 1985. 83 с.
9. Василик Л.Є. «Світоглядна публіцистика сучасних літературно–художніх видань: концептосфера національної ідентичності»: Монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 416 с.
10. Чаттертон Вільямс Томас**.** «Влаштування в дім Джеймса Болдуїна». The New Yorker, 2020. 27 с.
11. Гунарду Джозеф Дж. Роджерс. Расова проблема у творах Річарда Райта та Джеймса Болдуїна. Преса Грінвуд. С. 148–200.
12. Джеймс Кіро Ю. Бог Болдуїна: секс, надія та криза в культурі Чорної Святості. Історія Церкви. 74 (4). 2005. 41 с.
13. Заборовська, Магдалина. Турецьке десятиліття Джеймса Болдуїна : еротика вигнання. Преса університету Дюка. 2008. 42 с.

14. Калантаєвська Г. П. Історія публіцистики: навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2018. 238 с.
15. Коваленко Б. О. «Стилістично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики»: дисертація ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Б. О. Коваленко // НАН України; Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні. Київ, 2003. 213 с.
16. Кузнецова О.Д. «Аргументація в публіцистиці». Львів : Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 1992. 130 с.
17. Літературознавчий словник-довідник. редкол.: Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів, В.І. Теремко. Київ : Академія, 1997.752 с.
18. Лильо Т. Світоглядна журналістика: Навчальний посібник. Львів : ПАІС, 2010. 152 с.
19. Лось Й. Д. «Публіцистика й тенденції розвитку світу»: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації: У 2-х ч. Ч. 1. Львів : ПАІС, 2008. 376 с.
20. Михайлин І.Л. Основи журналістики : Підручник. Київ : ЦУЛ, 2002. 284 с.
21. Нерух О.О. «Першооснови журналістської творчості» : Навчальний посібник. Харків : Світ дитинства, 2000. 108 с.
22. Пек, Рауль, Ремі Греллеті та Геберт Пек, номінанти. «Я не твій негр». Номінант на документальний фільм 2016 року (художній).Оскар. 2017. 130 с.
23. Погрібний А. До розуміння феномена письменницької публіцистики. *Слово і час. 2007.* № 4. С. 45–53.
24. Покляцька К.А. «Культурна типологія публіцистичних текстів літературно–художніх видань». *Журналістика. Філологія. Медіаосвіта: збірник наукових праць.* Полтава, 2014. 288 с. С. 177–181.
25. Послетвейт, Джастін. «Досліджуючи Сен–Поль–де–Ванс, де Джеймс Болдуїн укрився в Провансі». Франція сьогодні. 2020 р. 14 с.

26. Проза Дж.Болдуїна в переломные годы его творчества (1968–1974). Баку, 1988. 140 с.
27. Прохоров Г. С. «Що таке художня публіцистика»? *Філологічний вісник.* 2012. № 3 (22). С. 44–52.
28. Святовець В.Ф. Художня деталь у публіцистиці. *Журналіст України*. 1992. № 5. С. 16–17.
29. Карні Сміт Джессі**.** «Джеймс Болдуїн. Помітні чорношкірі американські чоловіки II. Детройт» : Гейл. 1998. 23 с.
30. Современная американская жизнь и ее отражение в произведениях Джеймса Болдуина «Блюз для господина Чарли». *Ученые записки, серия ХП № I Азербайджанского педагогического института языков им. М.Ф. Ахундова.* Баку, 1974. 240 с.
31. Титаренко М. О. Світоглядна публіцистика: семантика, аксіологія, антропомоделі: автореф. дис ... канд. наук із соц. комунікацій. Запоріжжя, 2012. 20 с.
32. Ткаченко І. «Кваліlогія видання»: навчально-методичний посібник. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2011. 76 с.
33. Трейн Майкл, Джеймс Болдуїн: (Американські майстри), під ред. С. Олсванга. НАС : Канал Тринадцять–PBS. реж. 1989. 31 с.
34. Філд, Дуглас. Історичний путівник Джеймсу Болдуїну. Нью-Йорк»: Oxford University Press, 2009. 36 с.
35. Хемингуэй, Э. «Праздник, который всегда с тобой»: мемуары. Днепропетровск: Промінь, 1987. 510 с.
36. Шлемкевич М. Новочасна потуга (Ідеї до філософії публіцистики. Нью-Йорк; Торонто, 1958. С. 109–146.
37. Bakare L. «The Fire This Time – The Legacy of James Baldwin» // The Guardian. 2017. Feb. 17. URL: https:// www.theguardian.com/books/2017/feb/15/the–fire–this–time–legacy–of–james–baldwin.
38. Baldwin James. «The Fire Next Time». L., Penguin Books, 1963. 90 p.

39. Campbell James. James Baldwin and the FBI // The Threepenny Review. Spring, 1999. No. 77. P. 11.
40. Daniels Lee A. «Friends Gather to Celebrate Baldwin's Gifts» // New York Times. 1987. Dec. 9. P. 1.
41. Dickel S. «Black/Gay: The Harlem Renaissance, the Protest era, and Constrictions of Black Gay Identity in the 1980s and 90s». Berlin. 2011. 296 p.
42. Gates, Henry Louis. «By the Book: Henry Louis Gates» // New York Times. 2019. April 7. Sunday Book Review. P. 7.
43. «Gros travaux sur l'ex–maison de l'écrivain James Baldwin à Saint–Paul–de–Vence». Ніцца–Матина (французькою). 20.11.2014.
44. Joyce J.A. «Et al. Baltimore is Still Burning: the Rising Relevance of James Baldwin» // James Baldwin Review. 2015. Vol. 1. P. 1–9.
45. Kroll J. «Moonlight» Director Barry Jenkins Sets Next Movie // Variety. 2017. July 10. URL: http://variety.com/ 2017/film/news/moonlight–director–barry–jenkins–new–movie–if–beale–street–could–talk–1202490903/
46. Pinckney D. James Baldwin «Stood his ground and paid a price» URL: https://loa.org/news–and–views/1104–darryl–pinckney–james–baldwin–stood–his–ground–and–paid–a–price.
47. Soto M. The Modernist Nation: Generation, Renaissance, and Twentieth-Century American Literature. University of Alabama Press, 2004. 228 p.
48. Train Michael. James Baldwin «Intellectual Activist (1924–1987) // Gates, Henry Louis, Jr. The African American Century: how Black Americans have shaped our country». New York, 2000. 414 p.